

**Hermelin (Mustela Erminea Linnaeus, 1758)
állomány-előfordulási adatok 2013. szeptember 15-e és
2014. január 31-e közötti időszak alatt**

(...). Veszedelmes rabló, magához képest igen nagy állatokat,
pl. őzgidákat is megtámad s nyakszirtten harapva, vérüket szívja. (...).

Illés Nándor: A vadőr
(Pátria” Irodalmi Vállalat és Nyomdaipari R.-T. Budapest, 1926)

Kézirat lezárva: 2014. február 1-én

Összeállította:

Gera Pál

E-mail: gerapal@t-online.hu

Postacím: 1156. Bp., Nyírpalota u. 60.

Telefon: + 36 30 258 3637

Honlap: [http:// www.otter.econservation.eu](http://www.otter.econservation.eu)

Tartalomjegyzék

- Felvezető gondolatok – 2. oldal
 - Köszönetnyilvánítás – 3. oldal
 - Bevezető – 3. oldal
 - A rendelkezésemre álló adatok ismertetése megyénkénti csoportosításban – 6. oldal
 - Értékelés – 20. oldal
 - I. Összefoglaló táblázat: előfordulások csoportosítása megyénkénti bontásban – 20. oldal
 - II. Összefoglaló táblázat: nyomjelek csoportosítása megyénkénti bontásban – 24. oldal
 - Javaslat – 28. oldal
 - Befejező gondolatok – 32. oldal
 - I. Melléklet: Az „Alapítvány a vidrákért” szervezet által használt kérdőív a vidra- és a hermelinállományok felmérésekor – 34. oldal
 - II. Melléklet: Javasolt szempontok a hermelin- és vidraállomány-felmérés során – 34. oldal
 - III. Melléklet: egy kis hermelinetológia – 36. oldal
 - IV. Melléklet: Javaslat a hermelin (Mustela erminea Linnaeus, 1758) zárttéri – állatkerti és/vagy vadasparki – tartására és szaporítására – 38. oldal
 - V. Melléklet: Megismételt javaslat a hermelin (Mustela erminea Linnaeus, 1758) fokozott védetté nyilvánítására – 41. oldal
- A szerző rövid életrajza – 44. oldal

Felvezető gondolatok

Az elmúlt években több alkalommal közös dolgozatokban összesítettem és a szakmai honlapomon publikáltam azokat a rendelkezésemre álló információkat, amelyek a vidra és a hermelin előfordulására/elterjedésére vonatkoztak.

Mindezek alapján 2012. nyarán magánemberként kezdeményeztem a hermelin fokozottan védetté nyilvánítását, amely azonban a Vidékfejlesztési Minisztérium részéről nem kapta meg a szükséges szakmai támogatást. Később 2013. februárjában megismételtem a kezdeményezésemet, amelyre azonban még választ sem kaptam. 2013 májusában a szakmai honlapomon egy „**Levélváltások a hermelin fokozott védelmének ügyében**” címmel publikált összeállításban közzétettem azokat a leveleket (jobban mondva az azokból citált szemelvényeket), amelyeket e kérdéskörben váltottam Kollégákkal, de **abban, teljes terjedelmében nyilvánosságra hoztam az első kezdeményezésemre írt elutasító minisztériumi választ is.** Reméltem, hogy elgondolkodtatóak, figyelemre érdemesek az azokban olvasható felvetések és javaslatok. A szaktárca részéről azonban erre sem kaptam érdemi választ.

Ennek ellenére – sokadmagammal együtt – még mindig úgy vélem, érdemes továbbra is a hermelin elterjedésére/előfordulására vonatkozó információkat egy csokorba gyűjteni majd azokat összehasonlítani az ezt megelőzőkkel. Akkor is, ha ezt nem hivatalosan deklarált minisztériumi felkérésre és támogatásra tesszük, hanem csupán önszorgalomból. **És továbbra is vallom, hogy elkerülhetetlen e kisragadozónk mielőbbi fokozottan védetté nyilvánítása – amelyet még 2013. utolsó napjaiban – immár harmadjára – ismét kezdeményeztem; lásd a 41. oldalon (V. Melléklet).**

Kérem, fogadják barátsággal az alább felsorolt, a szakmai honlapomon található, letölthető, az ebben a dolgozatban tárgyalt, valamint ehhez a témakörhöz szorosan kapcsolódó tanulmányaim címeit:

- Összehasonlító adatok a hermelin (*Mustela Erminea* Linnaeus, 1758) és a közönséges vidra (*Lutra lutra* Linnaeus, 1758) magyarországi elterjedéséről a 2013 február 1-e és 2013 szeptember 15-e közötti időszak alatt
- Levélváltások a hermelin fokozott védelmének ügyében
- Összehasonlító adatok a közönséges vidra (*Lutra lutra* Linnaeus, 1758) és a hermelin (*Mustela Erminea* Linnaeus, 1758) magyarországi elterjedéséről a 2012 augusztus 20-a és a 2013 február 1-e közötti időszak alatt
- Összehasonlító adatok: vidra-hermelin 2012
- Hermelin elterjedési adatok 2012-ig
- Összefoglaló adatok a hermelin és a közönséges vidra magyarországi elterjedéséről
- Hermelin és vidra előfordulási adatok 2012
- Újabb levelek hermelin és vidra megfigyelésekről
- *Lutra* és társai (átdolgozott, bővített kiadás)
- Menyétféléinkről őszintén, konkrét javaslatok
- Menyétféléinkről őszintén

- Hermelin és vidra adatok
- Ragadozók
- Menyétfélék
- Hermelin könyv
- Lutra és társai

Jelen dolgozatban a legutolsó összehasonlító tanulmány óta eltelt időszak után 2013. szeptember 15-e óta ez év január 31-éig rendelkezésemre bocsátott hermelin-elterjedési adatokat gyűjtöttem csokorba. Még soha nem fordult elő, hogy alig kevesebb, mint öt hónap alatt ennyi megfigyelés érkezett volna az e-mail-címemre, ez szinte hihetetlen, hálás köszönet érte!

Kérem, fogadják barátsággal!

Köszönetnyilvánítás

Mindenekelőtt ki kell fejeznem a hálás köszönetemet azon Kollégáknak, akik a segítségemre voltak adatokkal és egyéb információkkal, pl. részletesen tájékoztattak a megfigyeléseikről, valamint pótolhatatlan értékű fényképeket, videofilm-felvételeket és sok-sok „hírértéket” magukban rejtő értesüléseiket, tapasztalataikat is megküldték számomra.

Külön köszönöm azok töretlen rokonszenvét és bátorítását, akik az elvetélt, a hermelint fokozottan védetté tenni szándékozott javaslataim után továbbra is kiállnak az elgondolásom mellett – ez végtelenül megtisztelő!

Sajnos azonban a munkában részt vevő Kollégák nevesítésétől el kell tekintenem, mégpedig azért, mert többen – mondhatni elszomorítóan sokan!!! – nem járultak hozzá ahhoz, hogy felfedjem a személyüket.

Lehangoló, hogy napjokban olyan bizalmatlanság, hovatovább beteges szorongás uralkodik a szakmai közbeszéd és az érintett társközösségek résztvevői között, hogy leginkább az államigazgatásban, a háttérintézetekben, egyetemeken, főiskolákon vagy a kutatóműhelyekben dolgozó Kollégák egzisztenciális félelmeik miatt még egy-egy vélhetően veszélyeztetett állatfaj kutatása során sem merik vállalni a nyilvánosságot.

Ilyenre sem a rendszerváltás előtt, sem attól kezdve egészen 2010 tavaszáig nem volt példa, azóta azonban, mondhatni mindennapossá vált.

Bevezető

Mielőtt belemennék a részletekbe közbevetőleg lényeges megjegyezmem a következőket!

Köszönhetően az "Alapítvány a vidrákért" szervezet 1995 és 2007 közötti működése során kialakított tevőleges szakmai kapcsolatoknak, az alapítvány, illetve magam inaktívvá válása után e kontaktusok jó része nem szűnt meg, sőt újabbak is alakultak. Vélhetően ez annak köszönhető, hogy:

- 1995 és 2007 között szoros szakmai és baráti kapcsolatok alakultak ki azon közösségek és szakemberek között, akik az alapítvány programjainak valamilyen módon részesei voltak – természetvédelmi szervezetek, vadászok, erdészek, halászok, horgászok, kutatóműhelyek, egyetemek, főiskolák, szakközépiskolák, stb.
- Az alapítvány és jómagam 2007-es inaktívvá válása után, még ha kiszámíthatatlan időrendben is, de mégis folyamatosan érkeznek jelzések hozzám mind a vidráról, mind a hermelinről – és a legtöbb hazánkban élő menyétféléről is, ami rendkívül megtisztelő, köszönet érte!
- Továbbra is rendszeresen a megkeresések az eltérő értékrendű szakemberek, szakmai közösségek részéről, ha valahol a menyétfélék életmódja miatt problémák adódnak.
- 2010-től a szakmai honlapomon a legfontosabb tanulmányokat és könyveket hozzáférhetővé tettem és teszem, amelyeket mindeztidáig már nagyon sokan meglátogattak, és a legtöbb tanulmányt és könyvet le is töltötték – ezt is nagyon köszönöm!
- És hogy mindezek sorában egyre több szakmai kiadványban, illetve honlapon található meg az elérhetőségem és a kérésem arra vonatkozóan, hogy aki bármely menyétféléről, de leginkább a hermelinről és a vidráról információval rendelkezik, arról tájékoztasson.

Így idővel kialakult egy olyan önkéntelenül szerveződött szakmai és baráti kapcsolatrendszer, amely lehetővé teszi számomra – annak ellenére, hogy magam már egyáltalán nem járok ki terepre –, hogy eltérő időközönként ismertté tegyem a rendelkezésemre bocsátott adatokat és információkat, valamint az azokból kikövetkeztethető javaslatokat és szakmai kezdeményezéseket.

Fontos! Jelen dolgozat – akárcsak az ezt megelőzők – nem tudományos közlemény, csak és kizárólag tájékoztató, ismeretterjesztő és remélhetően figyelemfelkeltő jellegű "írásmű".

Az adatok közlése előtt – mint minden egyes alkalommal –, fontosnak tartom az alábbi bevezető gondolatok ismertetését is:

1. 1995-től – az „Alapítvány a vidrákért” megalakulása óta – ugyanazokat a kérdéseket tartalmazó felmérőívet használják a Kollégák, akik részt vesznek a szervezett munkában. Mindemellett attól függetlenül is érkeznek jelzések – az évek során mind több –, amelyek értékelése és összevetése a rendszeresített kérdőívvel rendkívül fontos. **És ami a lényeg:** az információk, igaz kiszámíthatatlan időközönként, mégis

folyamatosan, egész évben érkeznek!

2. A rendszeresített kérdőívvel **(lásd az I. Mellékletben)** a felmérések során elsősorban a vizes élőhely-típusok számbavétele történt és történik, vagyis azt vizsgáltuk és vizsgáljuk:
 - ezen élőhelyek közül hol állandó a vidra/hermelin jelenléte és ezt mi teszi lehetővé,
 - hol rapszodikus az előfordulásuk és ennek mi lehet az oka, valamint,
 - hol nem találhatóak és ez mivel magyarázható,
 - illetve ahol az egyik faj előfordul, a másik nem és fordítva, annak mi lehet a hátterében.
3. Jelen dolgozatban kizárólag olyan ismertetőadatok nyilvánosságra hozatala olvasható, amelyek a megnevezett élőhely-típusoknál kizárólag a hermelin előfordulásáról tájékoztatnak – **később, előre láthatóan 2014 őszén a vidrára vonatkozó újabb adatok is publikálásra kerülnek.**
4. Vagyis **alább azok az információk olvashatók, amelyek kizárólag a hermelin jelenlétéről adnak számot**, de ahhoz, hogy részletesebb elemzés elkészüljön:
 - sokkal több időre,
 - valamint átfogottabb és összehangoltabb programra,
 - részletesebb értékelésre és ellenőrzésre,
 - valamint szakértők és szakértői közösségek bevonására,
 - illetve az államigazgatás – jelen esetben a Vidékfejlesztési Minisztérium – részéről megnyilvánuló nyitottabb fogadókészségre van/lenne szükség.

(Itt, bár nagyon nem szívesen, mégis szükségszerűnek, mondhatni elkerülhetetlennek tartok némi, zárójelbe iktatott megjegyzést megismételni, amit először a 2013. februári dolgozatomban fogalmaztam meg! Teszem ezt annak során, hogy sajnos nagyon időszerű, így megkerülhetetlen kérdéskörrel van szó.

- 2012 tavaszán aláírták az úgynevezett „történelmi megállapodást” a vadászok, a természetvédők és az erre jogosult államigazgatási apparátus illetékesei a vadászható vadfajok listájáról, valamint a kapcsolódó kutatási programokról. Nos, ennek keretében **a hazai kisragadozók kutatási programjaiból egészen 2017-ig diszkriminatív módon kizárták, illetve perifériára szorították a természetvédelmi szakembereket és szakértői közösségeket.** A megállapodás ugyanis egyértelműen azt rögzíti, hogy e kutatómunkában kizárólag csak az egyik, egyébiránt neves egyetemünk vadgazdálkodás és vadászat iránt elkötelezett műhelye vehet részt, ráadásul úgy, hogy nem titkoltan részükről a hazai kisragadozók közül minél több vadászata szükségessé vált napjainkban. Mindezek után kizárólag az ő szaktudásukra, szakértékelésükre bízni a hazai kisragadozók helyzetének megítélését, döbbenetesen egyoldalú és elfogult döntés volt. **Ilyesmire sem volt még példa a rendszerváltás óta hazánkban, hihetetlen botrány, hogy megtörténhetett!**

- Erősen fennáll hát a veszélye annak, hogy egy rendkívüli szűk, szemellenzősen részrehajló „szakmai” szemlélet miatt menyétféléinket elsősorban vadgazdálkodási-vadászati, **ügynevezett** – vélelmem szerint szakmailag megmagyarázhatatlanul következtelen – **ragadozó-gazdálkodási modell** és nem természetvédelmi-ökológiai szempontok alapján vizsgálják. És ezen a címen mondanak „objektív és tudományos ítéletet” a védelmükről és/vagy gyaníthatóan leginkább a vadászatukról az elkövetkezendő években, ami sajnos a regnáló politikai hatalom és annak holdudvara részéről elfogadott és támogatott törekvés).
5. **Fontos:** ezért erre külön felhívom a figyelmet a következőkre. A napjainkig összegyűlt értesülések, mégpedig mind a vidra, mind a hermelin vonatkozásában – **amelyek száma immár csak az általam összeállított adatbázisokban több ezer; lásd a szakmai honlapomon** –, valamint az azokhoz kapcsolódó információk és következtetések lehetővé teszik, hogy szakmailag tisztességesen és elfogulatlanul:
- **a magyarországi vidra- és hermelinállomány megoszlására, fejlődésére, mozgására, alkalmasint visszahúzóására;**
 - **egymáshoz és más ragadozófajokhoz való viszonyulásukra;**
 - **valamint az általuk lakott élőhely-típusok állapotváltozására adatokkal alátámasztható, ellenőrizhető, így szakmailag bizonyítható értékelést adjunk, illetve azokból megalapozott következtetéseket vonjunk le.**
 - **Úgyszintén e fajok társadalmi megítélésére és a gazdatársadalmat, valamint a társ-szakhatóságokat érintő különböző természetvédelmi és ökológiai elvárásokra vonatkozóan is elkerülhetetlen, hogy átfogó javaslatcsomaggal rendelkezünk.**
6. A legfontosabb cél, hogy a gyakorlati természetvédelmi munka számára rendelkezésre álljanak olyan tájékoztató jellegű, de egyértelműen felhasználható, hiteles szakmai útmutatók, amelyek hathatósan szolgálják mind a vidra, mind a hermelin élőhelyeinek és az azokon élő/előforduló populációknak a védelmét. Így a következő szempontok az elsődlegesek:
- **A hazai vidra- és hermelinállomány elterjedésére vonatkozó megbízható, vagyis adatokkal alátámasztott és ellenőrizhető, lehetőség szerint folyamatos tájékoztatás.**
 - **Az észlelt problémákra megfelelő módszert, alkalmasint többféle lehetőséget is magában foglaló megoldáscsomag megfogalmazása és részletes kidolgozása, pl. időjárási változások (árvíz, aszály, belvíz, évszakoktól eltérő hőmérséklet) nyomon követése, élőhelyek állapotváltozása, autópályák építése, halasított vizeknél zömében a vidra jelenlétéből adódó esetleges konfliktus kezelése említhető, de a sort még hosszasan lehetne sorolni – ezeket részletesen lásd a szakmai honlapom tanulmányok menüpontjában ismertetett dolgozatokban.**

Mindazonáltal, mint eddig minden alkalommal **az alább közzétett adatoknak is igyekeztem utánajárni.** Így egy ellenőrző kutatás eredményeként állítottam össze a megnevezett településeket és a hozzájuk kapcsolódó élőhely-típusokat. Mindazokat viszont

kihagytam, amelyeknél fennállhat a lehetősége annak, hogy nem egyértelműen bizonyítható a hermelin előfordulása, pl. vélhetően a menyéttel tévesztették össze. Erről a döntésemről – lett legyen bármily kellemetlen is – mindig kötelességemnek éreztem tájékoztatni az információközlőt, kérve a megértését, továbbá azt is: segítsen abban, hogy a bizonytalanságot sikerüljön megnyugtató módon eloszlatni.

Azonban külön felhívom a figyelmet arra, hogy ennek ellenére – mind az adatszolgáltatók, mind a magam szándékától eltérően – pontatlan információt is közölhetnek. Ezért hangsúlyozottan (!!!) kérem, hogy az alább feltüntetett adatokat, adatsorokat kellő körültekintéssel, jobban mondva: megfontolt kritikával fogadják – aminthogy az eddig publikáltakat is –, és ha esetleg a jövőben bármelyikükre mégis hivatkoznak, akkor mindenféleképpen tegyék hozzá, hogy csak ismeretterjesztő, tájékoztató jellegű adatról van szó, nem pedig „tudományosan hitelesített” információról – jelentsen ez bármit is.

Alább, megynkénti bontásban közlöm azokat a településeket, valamint a hozzájuk kapcsolódó élőhely-típusokat, ahonnet a tárgyalt időszak során a hermelin előfordulásáról ismeretet szereztem. A megadott UTM kódok a 10x10 km-es beosztású standard térkép alapján kerültek meghatározásra. (A felhasznált UTM térképszelvényeket készítette a Kartográfiai Vállalat az MN Térképészeti Intézet 1979-ben tervezett és lezárt térképanyagának felhasználásával 1983-ban).

A rendelkezésemre álló adatok ismertetése megyénkénti csoportosításban

Az adatokat a 2013. szeptember 15-e és a 2014. január 31-e között rendelkezésemre bocsátott információk alapján állítottam össze – az ezt megelőző dolgozatok lásd a szakmai honlapomon.

Fontos (!!!): A bejelentett észlelések zömében a jóságok hátrahagyott nyomjelei alapján történtek, vagyis: lábnyom, bélsár, táplálékmaradvány, csúszkálás, felfedezett fészek vagy észrevett és megfigyelt, esetleg elpusztulva talált állat-állatok képezték "alapját" a jelzéseknek. Ezekről alább még részletesebben is szó lesz.

Baranya megye

Adorjánpuszta: (Somogyapáti): Fekete-víz-patak – UTM: YM10B2

Baranyajenő: Gödrei-vízfolyás – UTM: BS72A1

Baranyaszentgyörgy: Baranya-csatorna – UTM: BS62C4

Drávakeresztúr: Korcsina-patak – UTM: YL18C1

Homorúd: Karapancsai-főcsatorna – UTM: CR29C3

Ibafa: Ibafai-patak – UTM: YM21C2

Kaposhomok: Kapos-patak – UTM: YM23C1

Kovácsszénája: Vízterelő és csatorna – UTM: BS72C3

Magyaregregy: Völgyesi-patak – UTM: BS94A4

Magyarlukafa: Lukafai-patak – UTM: YM11A4

Mecsekpölöske: Baranya-csatorna – UTM: BS93D3

Mozsgó: Almás-patak – UTM: YM21B2

Oroszló: Baranya-csatorna – UTM: BS72D3

Pazdány: Pécsi-víz (patak) – UTM: BR79C1

Pécsvárad: Karasica-patak – UTM: CS01B1

Pellérd (Pécs): Pécsi-víz-patak – UTM: BS80D3

Sámod: Okor-patak – UTM: BR77A3

Sásd: Baranya-csatorna – UTM: BS72C4

Sellye: Sellyei-csatorna – UTM: YL28B3

Sumony: Okor-patak – UTM: YL29B3

Szentlőrinc: Okor-patak – UTM: YM30B1

Szulimán: Porovica-patak – UTM: YM21B4

Tésenfa: Fekete-víz-patak – UTM: BR77C2

Tormás: Szágyi-patak – UTM: BS62D3

Úrgevérváros (Szakály): Kapos-patak – UTM: BS95C2

Villány: Villányi-csatorna – UTM: YL08B3

Zaláta: Összekötő II. csatorna – UTM: YM27C1

Bács-Kiskun megye

Akasztó: Duna-völgyi-főcsatorna – UTM: CS67A1

Bácsbokod: Bokodi-Kígyós-csatorna – UTM: CS51D4

Bácsszentgyörgy: Kígyós-csatorna – UTM: CS49A3

Bátmonostor: Monostori Fás-Duna (holtág), Ferenc-csatorna – UTM: CS30A3

Bölcske: Sókori-csatorna – UTM: CS48D2

Bösztör (Kunszentmiklós): Apaji-csatorna – UTM: CS69A1

Császártöltés: Duna-völgyi-főcsatorna – UTM: CS64A5

Csengőd: Tabdi-csatorna – UTM: CS67D1

Dávod: Földvári-tó – UTM: CS39C2

Dunafalva: Beskenye-csatorna – UTM: CS20C4

Dunakömlőd: Kömlői-csatorna – UTM: CS36C3

Dunatetőtlen: Nagy-éri főcsatorna – UTM: CS58B2

Dusnok: Sárközi-csatorna – UTM: CS39C2

Foktő: Foktői-csatorna – UTM: CS45B3

Fülöpszállás: Duna-völgyi-főcsatorna – UTM: CS68B2

Gara: Igali-gravitációs-csatorna – UTM: CS40D2

Hajós: Duna-völgyi-főcsatorna – UTM: CS53C1

Harkakötöny: Dong-éri-főcsatorna – UTM: CS94A4

Homokmégy: Széki-csatorna – UTM: CS35A1

Imrehegy: Reketye-Bogárzó-csatorna – UTM: CS65B4

Katymár: Kígyós-főcsatorna – UTM: CS50D4
Korhánypusztá (Harta): Nagy-éri-csatorna – UTM: CS57D1
Kunpeszér: Dunavölgyi-főcsatorna és 21-es csatorna – UTM: CT61D1
Kunszentmiklós: Dunavölgyi-XXX. csatorna – UTM: CT50C1/C2
Lakitelek: Nagyréti és Kistréti-vizek, Szikrai Holt-Tisza – UTM: DT29D2
Nagybaracska: Ferenc-csatorna – UTM: CS30D1
Nemesnádudvar: Ducsi-csatorna – UTM: CS53A2
Pálmonostora: Dong-éri főcsatorna – UTM: DS16D4
Pörbölly: Kerülő-Duna és Fás-Duna (holtágak) – UTM: CS31A3
Szabadszállás: Dunavölgyi-főcsatorna – UTM: CS69B1
Szalmár: Maloméri-csatorna és Csoma-foktői-csatorna – UTM: CS55C1
Szank: Dong-éri-főcsatorna és Majsai-szanki-csatorna – UTM: CS95C4/D1
Tabdi: Tabdi-csatorna – UTM: CS67D3
Tass: Kiskunsági-főcsatorna és Soroksári-Dunaág – UTM: CT50A1
Tiszaécske: Ókécskei-Holt-Tisza – UTM: DT30A4

Békés megye

Bélmegyer: Határéri-főcsatorna – UTM: ES08C
Biharugra: Csatornák – UTM: ES49C1
Bucsa: Hortobágy-Berettyó és Sárréti-főcsatorna – UTM: DT92C1
Dévaványa: Folyás-ér – UTM: DT90C3
Elek: Eleki-főcsatorna – UTM: ES15D3
Füzesgyarmat: Szeghalmi-övcatorna – UTM: ET12D2
Gyomaendrőd és Szarvas: Körös-folyó szakaszai – UTM: DS 69 és 79 négyzetek
Elek: Eleki-főcsatorna – UTM: ES15D3
Körösladány: Sebes-Körös, Folyás-ér (patak) és csatornák – UTM: ET40C4
Kunágota: Kutas-éri-csatorna – UTM: ES03C1
Kevermes: Kutas-éri-főcsatorna – UTM: ES14B4
Kőtegyán: Fekete-Körös és Gyepes-patak – UTM: ES17D2
Körösújfalú: Sebes-Körös – UTM: ET30B1
Öcsöd: Körös-folyó és Öcsödi-holtág – UTM: DS59C2
Pusztaföldvár: Orosháza-Medgyesbodzási-csatorna – UTM: DS95B3
Szeghalom: Farkasfoki Holt-Berettyó – UTM: ET10A2
Szeghalom: Szeghalmi-övcatorna – UTM: ET10A4
Vésztő: Holt-Sebes-Körös – UTM: ES09A1
Zsadány: Holt-Sebes-Körös és Holt-Sebes-Körös-főcsatorna – UTM: ES29D3

Borsod-Abaúj-Zemplén megye

Abaújszántó: Szerencs-patak – UTM: EU14A
Aggtelek: Aggtelek-patak – UTM: DU66A2
Alsóvadász: Vadász-patak – UTM: DU94B3
Bodrogkisfalud: Bodrog-holtágak – UTM: EU23C2
Bódvarákó: Bódva-patak – UTM: DU77D4
Bogács (Pazsagtanya): Hór-patak – UTM: DU60B4
Borsodivánka: Rima-patak és Kánya-patak – UTM: DT78B3
Bortó: Északi-övcatorna és Mádi-patak – UTM: EU23B1
Büdöskútpuszta (Szendrő): Bódva-patak – UTM: DU75C3
Bükkábrány: Csincse-patak – UTM: DU70B4
Csenyéte: Vasonca-patak – UTM: EU06B3
Cserépfalu: Hór-patak – UTM: DU61D2
Csincse: Csincse-patak – UTM: DT89A1
Csobaj: Holt-Tisza – UTM: EU22D2
Dédestapolcsány: Bán-patak – UTM: DU63A2
Emőd: Kulcsár-völgyi-patak – UTM: DU81D2
Erdőhorváti: Tolcsva-patak – UTM: EU35B2
Felsőnyárád: Szuha-patak – UTM: DU75C1
Filkeháza: Bíró-patak – UTM: EU37D2
Füzér: Nyíri-patak – UTM: EU37A2
Gibárt (Encs): Bársonyos-patak – UTM: EU15B2
Halmaj: Bársonyos-patak – UTM: EU04B1
Harsány: Csincse-patak – UTM: DU81B1

Háromhuta: Tolcsva-patak – UTM: EU25C3
Hejőpapi: Hejő-főcsatorna – UTM: DU90A4
Imola: Imola-patak – UTM: DU76D1
Ináncs: Bársonyos-patak – UTM: EU04A3
Izsófalva: Szuha-patak – UTM: DU75D2
Jósvafő: Jósvafő-patak – UTM: DU77A1
Kondó: Nyögő-patak – UTM: DU73A3
Középhuta: Tolcsva-patak – UTM: EU35A1
Lázberc (Bánhorváti): Csemely-patak – UTM: DU53C3
Mogyoróska: Tolcsva-patak – UTM: EU25C1
Muhi: Hejő-Szerda-övcatorna – UTM: DU91B3
Novajdrány: Bársonyos-patak – UTM: EU16D2
Óhuta: Tolcsva-patak – UTM: EU25C4
Perkupa: Bódva-patak – UTM: DU76A3
Regéc: Tolcsva-patak – UTM: EU26D2
Sály: Csincse-patak – UTM: DU70D1
Sátoraljaújhely és Bodrogkeresztúr: Bodrog-folyó holtágai, Fűzes-ér, Zúgi-főcsatorna, Török-éri főcsatorna és kapcsolódó bodrogközi nevenincs csatornák szakaszai (horgászvizek) – UTM: EU 32 és 45 négyzetek
Serényfalva: Keleméri-patak – UTM: DU54B1
Szalonna: Bódva-patak és Rakaca-patak összefolyása – UTM: DU86B1
Szendrőlád: Bódva-patak – UTM: DU84A2
Széphalom (Sárospatak): Bózsza-patak – UTM: EU46A4
Szerencs: Takta-csatorna és Szerencs-patak – UTM: EU13B3
Szilvásvár: Szalajka-patak – UTM: DU53D1
Szin: Bódva-patak – UTM: DU77B4
Szinpetr: Bódva-patak – UTM: DU77B2
Szuhafő: Szuha-patak – UTM: DU65A1
Taktaladány: Kis-Tisza – UTM: EU32A2
Taktaszada: Takta-csatorna és Gilip-patak – UTM: EU12A1
Tarcal: Északi-övcatorna, Ively-ér és Taktaközi csatornák – UTM: EU22C1
Tard: Nád-ér – UTM: DU70B1
Tardona: Tardona-patak – UTM: DU63D1
Tiszakarád: Tiszakarádi-csatorna – UTM: EU54B2
Tokaj: Tisza-Takta csatorna – UTM: EU32A2
Tolcsva: Tolcsva-patak – UTM: EU34A4
Tornadáska: Bódva-patak – UTM: DU87A2
Vajdácska: Hosszú-tó és Bíró-tó (holtágak) – UTM: EU45D1
Vilyipusztá (Sárospatak): Bózsza-patak – UTM: EU47B2
Viss: Bodrog-holtág – UTM: EU34B4

Csongrád megye

Apátfalva: Sámson-csatorna – UTM: DS61C1
Árpádhalom: Mágocs-ér – UTM: DS66B4
Balástya: Fehértő-Majsai-főcsatorna – UTM: DS24B
Békéssámson: Bogárcsatorna – UTM: DS73D4
Csanádalberti: Királyhegyesi-Szárazér-csatorna – UTM: DS73D2
Csongrád: Holt-Tisza és Körös-Tisza-torok, és csatornák – UTM: DS37D3
Derekegyház: Kórogy-ér – UTM: DS47D1
Eperjes: Kórogy-ér – UTM: DS55C3
Gyopárosfürdő (Orosháza): Kút völgy-Kakasszéki-csatorna – UTM: DS75A1
Kakasszék (Székkutas): Kút völgy-Kakasszéki-csatorna – UTM: DS65B4
Királyhegyes: Apátfalvi-főcsatorna – UTM: DS62D2
Kiskunfélegyháza: Gátéri-csatorna – UTM: DS17D1
Kunszállás: Gátéri-csatorna – UTM: DS08D4
Kusztamér: Domaszéki-főcsatorna – UTM: CS93D3
Makó: Dorgály-főcsatorna – UTM: DS51C1
Maroslele: Vetyeháti Holt-Maros – UTM: DS42D4
Mártély: Mártélyi-holtág és Dong-éri csatorna – UTM: DS34C2
Pusztamér: Domaszéki-főcsatorna – UTM: CS93D3
Röszke: Gyáli-Holt-Tisza – UTM: DS21D1
Ruzsa: Széksóstói-főcsatorna – UTM: DS02D1

Sándorfalva, Szeged: Fehértó (halastavak), Dorozsma-Halas-főcsatorna, Fehértói-Majsa-főcsatorna – UTM: DS32B1-B2 négyzetek
Szatymaz: Fehértói-Majsai-csatorna – UTM: DS23A1
Szentes: Kurca-patak – UTM: DS46A1
Szegvár: Osztorai Holt-Tisza – UTM: DS35C4
Tömörkény: Csaj-tavak (halastavak) és Dong-éri-főcsatorna – UTM: DS25C2
Zsombó: Dorozsma-Majsai-csatorna – UTM: DS23B2

Fejér megye

Aba: Sárvíz malomcsatorna – UTM: CT01D1
Alap: Hardi-ér – UTM: CS28A2
Bakonycsernye: Gaja-patak – UTM: BT84C2
Bodajk: Gaja-patak – UTM: BT94B1
Csákvár: Császárvíz-patak – UTM: CT04C4
Csősz: Sárvíz malomcsatorna – UTM: CT01D3
Ercsi: Szent László-patak – UTM: CT43B1
Kajászó (Igar): Váli-víz (patak) és MOHOSZ tógazdaság (halastavak) – UTM: CT24D1
Kálóz: Sárvíz-malomcsatorna – UTM: BS98B2
Kápolnásnyék, Dinnyés: Velencei-tó (teljes déli part a két település között), Tógazdaság, Császárvíz (patak), Kajtor-csatorna, Szent László-patak, Cibulka-patak és kapcsolódó kisebb csatornák – UTM: CT 12 A/C és 23A4/B2 négyzetek
Kisapostag: Holt-Duna – UTM: CT49C1
Kisfalud: Császárvíz-patak – UTM: CT13B2
Kisláng: Bozói-patak – UTM: CT00A2
Mezőszilas: Bozót-patak – UTM: CS08C3
Mór: Móri-patak – UTM: BT84C3
Nádasladány: Sárvíz-malomcsatorna – UTM: BT92A2
Ósi: Nádor-csatorna és Sárvíz-malomcsatorna – UTM: BT82C4
Perkáta: Perkátai-vízfolyás – UTM: CT32D4
Pusztavám: Által-ér – UTM: BT95A1
Sárszentmihály: Sárvíz-csatorna – UTM: BT92C2
Soponya: Sárvíz-malomcsatorna – UTM: CT01D2
Szabadbattyán: Sárvíz-csatorna és halastó – UTM: BT92D4
Tác: Sárvíz-csatorna – UTM: CT01A3
Tárnok: Benta-patak – UTM: CT35C2
Úrhida: Nádor-csatorna és Sárvíz-malomcsatorna – UTM: BT92D1

Győr-Moson-Sopron megye

Acsalag: Kapuvár-Bősárkányi-csatorna – UTM: XN68D1
Babót: Kis-Rába – UTM: XN57A2
Bősárkány: Keszeg-ér – UTM: XN78A1
Fehértó: Keszeg-ér – UTM: XN78D1
Fertőszentmiklós: Ikva-folyó – UTM: XN36C2
Földsziget (Csorna): Rábca és csatornák – UTM: XN67C3
Győr: Püspökerdei Holt-Duna – UTM: XN98B1
Győr-Gyirmót: Marcal-holtág – UTM: XN98B4
Győr-Pinnyéd: Mosoni-Duna és Pinnyédi Öreg-Rábca – UTM: XN98A4
Győrsövényháza: Rábca-folyó – UTM: XN78C2
Hanságliget (Jánossomorja): Hansági-főcsatorna – UTM: XN68C2
Halászi: Kálnoki Holtmeder – UTM: XP70B3
Kunsziget: Mosoni-Duna holtágai – UTM: XN99B2
Lébény: Keszi-ér – UTM: XN78C3
Lipót: Morotva-tó – UTM: XP80B3
Lipót, Ásványráró: Lipót-Ásványi mellékágrendszer – UTM: XP80A2/B2/B3 négyzetek
Maglóca: Keszeg-ér – UTM: XN78B2
Mecsér: Mosoni-Duna – UTM: XN89C2
Mezőörs: Cuhai-Bakony-ér – UTM: YN17D3
Nyúl: Pándzsa-patak – UTM: YN07B3
Osli: Kis-Rába – UTM: XN57A2

Öntésmajor: Király-tó (természetvédelmi terület) – UTM: XN58B4
Pásztori: Linkó-ág-patak – UTM: XN67D4
Pusztacsálád: Kardos-érszakasz – UTM: XN46B4
Rábcakapi: Keszeg-ér – UTM: XN78A1
Szilsárkány: Keszeg-ér – UTM: XN76A1
Tárnokréti: Hansági-főcsatorna – UTM: XN78A3
Töltéstava: Pándzsa-patak – UTM: XN07D1
Vámosszabadi: Bácsai-főcsatorna – UTM: XN99C2

Hajdú-Bihar megye

Árkus és Szásztelek (Hortobágy): Fényes-tavak, Árkus-csatorna és Csécsi-tavak – UTM: ET06A4
Bedő: Ölyvös-ér – UTM: ET52D1
Bihardancsháza: Sárréti-főcsatorna – UTM: ET23B4
Biharkeresztes: Kutas-főcsatorna – UTM: ET52B4
Bojt: Kis-Körös – UTM: ET52A4
Darvas: Berettyó-folyó – UTM: ET21A4
Derecske: Derecskei-Kálló – UTM: ET44B1
Esztár (Pocsaj): Berettyó-folyó – UTM: ET53C4
Földes: Sárréti-főcsatorna – UTM: ET23C2
Görbeháza: Nyugati-főcsatorna – UTM: ET18C3
Hajdúnánás: Keleti-főcsatorna – UTM: EU20D3
Hajdúszoboszló: Keleti-főcsatorna – UTM: EU20D4
Hajdúszovát: Kösély-patak – UTM: ET34C1
Hencida: Berettyó-folyó – UTM: ET53B4
Hosszúhát (Szerep): Hamvas- és Sárréti-főcsatorna – UTM: ET03D2
Kaba: Keleti-főcsatorna – UTM: ET25D2
Kismarja: Berettyó-folyó – UTM: ET63B
Mezőpeterd: Ölyvös-ér – UTM: ET42B3
Nagyhegyes: Keleti-főcsatorna – UTM: ET26A2
Nagyrábé: Kálló-patak és Keleti-főcsatorna – UTM: ET22A4
Nádudvar: Makkod-csatorna és Kösély-patak – UTM: ET04A3
Pocsaj: Ér-főcsatorna – UTM: ET63A2/C2
Polgár: Király-ér – UTM: EU00B4
Sáp: Sári-csatorna – UTM: ET23D1
Tiszagyulaháza: Király-ér – UTM: EU01D4
Újtikos: Király-ér – UTM: EU10A3

Heves megye

Adács: Külső-Mérges-patak – UTM: DT28A2
Bátor: Laskó-patak – UTM: DU41C2
Besenyőtelek: Csincsa-csatorna – UTM: DT58D3
Boldog: Vajdaréti-csatorna – UTM: DT07A4
Csány: Ágói-patak – UTM: DT17A1
Demjén: Laskó-patak – UTM: DT59A2
Detk: Tarnóca-patak és Bene-patak – UTM: DU38A3
Ecséd: Ágói-patak – UTM: DT08C3
Egerbocs: Villói-patak és Laskó-patak – UTM: DU41C1
Egerfarnos: Rima-patak – UTM: DT68C2
Egerszalók: Laskó-patak – UTM: DT59A2
Egerszólát: Kígyós-patak – UTM: DU50B1
Erk: Kis-Tarna-patak – UTM: DT37B1
Felsőabasár: Bene-patak – UTM: DT29A4
Gyöngyös: Gyöngyös-patak – UTM: DT19D1
Gyöngyöshalász: Gyöngyös-nagypatak – UTM: DT18C2
Gyöngyöspata: Rédei-Nagy-patak – UTM: DT09C3
Gyöngyöstarján: Tarján-patak – UTM: DT19C2
Kerecsend: Laskó-patak – UTM: DT59A2
Kétútköz (Poroszló): Laskó-patak – UTM: DT67C1
Kisköre: Kanyari Holt-Tisza és üzemvízcsatorna – UTM: DT55C3
Kisfüzes: Tarna-folyó – UTM: DU31A4

Lőrinci: Zagyva-folyó – UTM: DT08B2
Nagyréde: Rédei-Nagy-patak – UTM: DT19B2
Mátrafüred: Eger-patak – UTM: DT29A1
Rózsaszentmárton: Ágói-patak – UTM: DT09C2
Sarud: Laskó-patak – UTM: DT77B2
Szarvaskő: Eger-patak – UTM: DU51B1
Szilvásvár: Szalajka-patak – UTM: DU52A4
Szúcsi: Ágói-patak – UTM: DT09D2
Terpes: Tarna-patak – UTM: DU31D1
Újlőrincfalva: Laskó-patak – UTM: DT77A2
Verpelét: Kígyós-patak – UTM: DU40B2
Vécs: Tarnóca-patak – UTM: DT39C2

Jász-Nagykun-Szolnok megye

Alattyán: Budai-szigeti-holtág (Zagyva-folyó) – UTM: DT25D4
Bánhalma (Kenderes): Villogó-csatorna – UTM: DT73A1
Besenyszög: Tisza-holtágak – UTM: DT43A3
Cibakháza: Holt-Tisza – UTM: DT30D4
Csépa: Gyova-Mámai Holt-Tisza – UTM: DT28D3
Jánoshida: Berki Holt-Zagyva – UTM: DT25D4
Jászárokszállás: Gyöngyös-patak – UTM: DT27A2
Fegyvernek: Nagykunsági-főcsatorna – UTM: DT63B4
Jászdózsa: Tarna-folyó és Holt-Tarna – UTM: DT26C1
Jászfényszaru: Galga-folyó – UTM: DT07B4
Karcag: Németéri-főcsatorna – UTM: DT93C1
Kisköre: Nagykunsági öntözőcsatorna – UTM: DT65A1
Kunhegyes: Nagykunsági-főcsatorna – UTM: DT74C2
Kunmadaras: Sároséri-főcsatorna – UTM: DT95C1
Mezőhek: Nagykunsági-főcsatorna – UTM: DT50A2
Nádudvar: Hortobágy-folyó és Kösély-patak – UTM: ET04A3
Nagyrév: Holt-Tisza – UTM: DT30B4
Öcsöd: Harang-zugi-Holt-Körös és Harang-zugi csatorna – UTM: DS59A2
Örményes: Nagykunsági-öntözőcsatorna – UTM: DT62C3
Pusztataksony (Kisköre): Nagykunsági öntözőcsatorna – UTM: DT66B2
Szajol: Holt-Tisza – UTM: DT42A2
Szelevény: Malomzugi Holt-Körös – UTM: DS59A2
Szolnok: Alcsi Holt-Tisza – UTM: DT42B4
Tiszaug: Holt-Tisza – UTM: DT29D4
Tószeg: Gerje-Perje főcsatorna – UTM: DT31A1
Túrkeve: Hortobágy-Berettyó – UTM: DT81
Újszász: Zagyva folyó és Tápió-patak – UTM DT23C4

Komárom-Esztergom megye

Ács: Concó-patak – UTM: CT28A3
Bajót: Bajót-patak – UTM: CT18C4
Császár: Császár-ér – UTM: CT08B2
Dunaszentmiklós: Által-ér – UTM: CT08A3
Gyermely: Únyi-patak – UTM: CT27A2
Kecskéd: Víztorozó (Kecskédi Öreg-tó) és Által-ér – UTM: CT46C3
Környe: Által-ér – UTM: BT97D4
Lesajlamajor (Réde): Cuhai-Bakony-ér – UTM: YN15D3,
Nagyigmánd: Concó-patak, Szendi-ér és Vékony-ér – UTM: BT88B4
Naszály: Által-ér – UTM: CT08B2
Sárisáp: Únyi-patak – UTM: CT28D1
Szákszend: Szendi-ér – UTM: BT87A1
Tardos (Bikolpuszta): Bikol-patak – UTM: CT08B4
Tarján: Szentlászló-patak – UTM: CT17C4

Nógrád megye

Bánk: Lókos-patak – UTM: CU61D2
Bárna: Szilas-patak – UTM: DU 22A1
Buják: Bujáki-patak – UTM: CU90B1
Cered: Tarna-patak – UTM: DU23B3
Csécse (Béhalom-pusztá): Szuha-patak – UTM: CT90D4
Endrefalva: Ménes-patak – UTM: CU93B4
Erdőtarcsa: Bér-patak – UTM: CT99B
Etes: Dobroda-patak – UTM: DU02C1
Galgaguta: Galga-patak – UTM: CU70D4
Héhalom: Bér-patak – UTM: CU90D4
Ipolytölgyes: Letkés-patak – UTM: CU31B4
Karancskeszi (Marakodi-pusztá): Dobroda-patak – UTM: DU03A2
Kétdobony: Lókos-patak – UTM: CU71B4
Mátraszele: Kövecses-patak – UTM: DU12D3
Palotás: Bujáki-patak – UTM: CU99A4
Patak: Derék-patak – UTM: CU62B2/B4
Szarvasgede: Méhtelevi-patak és Szuha-patak – UTM: CU90D4
Szirák: Bér-patak – UTM: CU80D4
Terény: Szanda-patak – UTM: CU71D4
Újlak (Vizslás): Tarján-patak – UTM: DU12B2

Pest megye

Bicske: Szentlászló-patak – UTM: CT26B
Bugyi: Duna-völgyi-főcsatorna – UTM: CT63B2
Ceglédbercel: Gerje-patak – UTM: DT03B4
Dány: Dányi-patak – UTM: CT96B3
Etyek: Szent László-patak – UTM: CT35A1
Farmos: Hajta-patak – UTM: DT14C2
Gomba: Uri-patak – UTM: CT85C2
Herceghalom: Békás-patak – UTM: CT36B2
Kóka: Felső-Tápió patak – UTM: CT95A1
Makád: Kengyelesi-csatorna – UTM: CT41A1
Pilisvörösvár: Aranyhegyi-patak – UTM: CT47A1
Pilisszentlászló: Apát-kúti-patak – UTM: CT48C3
Pomáz: Dera-patak – UTM: CT47D2
Szada: Sződrákosi-patak – UTM: CT77A2
Százhalombatta: Benta-patak – UTM: CT34D4
Szigethalom: Soroksári-Dunaág – UTM: CT54B2
Szokolya: Török-patak – UTM: CU50B3
Taksony: Duna-holtág és Duna-Tisza-csatorna – UTM: CT54B3
Tóalmás: Nagy-völgyi-patak – UTM: CT96D1
Tura: Galga-patak, – UTM: CT97B3
Úri: Uri-patak – UTM: CT95B2
Vácegres: Egres patak – UTM: CT77C1
Vácszentlászló: Hajta-patak – UTM: CT96A1
Valkó: Hajta-patak – UTM: CT96A1
Veresegyház: Folyás-patak – UTM: CT77A1
Verseg: Nógrádi-patak – UTM: CT98A1

Somogy megye

Balatonendréd: Endrédi-patak – UTM: YM29C4
Balatonfenyves: Nyugati-főcsatorna – UTM: XM87B
Balatonlelle: Irmapusztai- és Rád-pusztai halastavak, Látrány-csatorna – UTM: YM08D3/18B1 négyzetek
Balatonkeresztúr: Nyugati-főcsatorna – UTM: XM87A4
Balatonújlak: Nyugati-főcsatorna – UTM: XM87B3
Balatonszemes: Nezei-patak – UTM: YM08A2
Bélavár: Dombói-csatorna – UTM: XM70A1
Buzsák: Bozói-csatorna – UTM: XM96C3
Bószénfa: Surján-patak – UTM: YM12C4
Cserénfa: Surján-patak – UTM: YM23B1

Drávatamási: Rigóc-patak – UTM: YM99D2
Fonyód: Keleti-Bozót-csatorna – UTM: XM98D2
Gálosfa: Surján-patak – UTM: YM22A2
Görgeteg: Rinya-patak – UTM: YM81C2
Hajmás: Surján-patak – UTM: YM22A1
Hedrehely: Gyöngyös-patak – UTM: YM01A3
Homokszentgyörgy: Nyugati-Gyöngyös-patak – UTM: XM91D4
Kadarkút: Tütösi-halasavak – UTM: YM02B4
Kaposmérő: Kapos-patak – UTM: YM03C2
Kaposszerdahely: Berki-patak – UTM: YM13B1
Kéthely: Nyugati-főcsatorna – UTM: XM86A3
Komlósd: Komlósd-Rinya-patak – UTM: XL89C1
Lábod-Petesmalom: Halastavak és Lábodi-Rinya – UTM: XM92B1/B2/B3
Lad: Gyöngyös-patak – UTM: YM01A4
Lajosháza (Kálmáncsa): Nyugati-Gyöngyös patak – UTM: YM00C2
Lakócsa: Korcsina-patak – UTM: YL18A2
Lipótfá: Bányi-patak – UTM: YM02C1
Nagybajom: Boronka-patak – UTM: XM94A1
Mike: Rinya-patak – UTM: XM92B2
Órtilos: Dráva-folyó – UTM: XM42C4
Ötvöskőnyi: Szabási-Rinya – UTM: XM82A3
Pacsérvisnye: Visnyeszéplaki-patak – UTM: YM02D4
Péterhida: Rinya-patak – UTM: XM80A1
Rinyaszentkirály: Rinya-patak – UTM: XM92B2
Sérsekszőlős: Jaba-patak – UTM: BS78B3
Somogyicsicsó: Tekeres-berki-patak – UTM: XM63D1
Somogyfajsz: Vízártározó és Korokna-patak – UTM: XM95D1
Somogyhatvan: Gyöngyös-patak – UTM: YM01D4
Somogygeszti: Deseda-patak – UTM: YM15B3
Somogyudvarhely: Dombói-csatorna – UTM: XM61C4
Szena: Berki-patak – UTM: YM13B2
Szenta: Tekeres-berki-patak – UTM: XM62C1
Szorosad: Koppány-patak – UTM: BS76A2
Tab: Kis-Koppány-patak – UTM: BS78D2
Taszár: Kapos-patak – UTM: YM23A3
Tésenfa: Fekete-víz-patak – UTM: BR77C2
Toponár (Kaposvár): Deseda-vízártározó (horgászvíz) – UTM: YM14D1
Visnye: Gyöngyös-patak – UTM: YM01C2

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye

Apagy: Főcsatorna – UTM: EU71B2
Barabás: Dédai-csatorna – UTM: FU03B
Bátorliget: Bódvaj-patak – UTM: EU99D2
Buj: Lónyai-főcsatorna – UTM: EU43C4
Büdszentmihály (Tiszavasvári): Keleti-főcsatorna és Hortobágy-folyó – UTM: EU21D2
Cégénydányád: Szamos-folyó – UTM: FU11B4
Csaholc: Csoma-csatorna – UTM: FU31A2
Darnó: Csomota-csatorna – UTM: FU21B3
Encsencs: Bódvaj-patak – UTM: EU88A2
Fülesd: Tapolnok-csatorna – UTM: FU22B3
Gávavencsellő: Marótzugi Holt Tisza – UTM: EU43A3
Gávavencsellő: Remeteszugi Holt-Tisza – UTM: EU43A4
Géberjén: Holt-Szamos – UTM: FU01D4
Győrtelek: Nagy-vágás-csatorna, Keleti-övcatorna és Szamos-holtágak – UTM: FU01D2
Gyüre: Holt-Tisza – UTM: EU93C4
Jánd: Nagyszegi-Morotva – UTM: FU12C1
Jánkmajtis: Görgő-Szenke csatorna – UTM: FU21B
Józsafalva (Tiszavasvári): Király-ér – UTM: EU21B4
Kék: Lónyai-főcsatorna – UTM: EU62D4
Kékcse: Belfőcsatorna – UTM: EU0741

Kishódos: Túr-folyó – UTM: FU31C2
Kölcse: Öreg-Túr – UTM: FU22B1
Levelek: Főcsatorna és víztározó – UTM: EU71B4
Mátyus: Rózsásdűlői Holtág – UTM: EU94A3
Nábrád: Holt-Szamos – UTM: FU01C3
Nagydobos: Kraszna-folyó – UTM: EU92D3
Nagyecsed: Lápi-főcsatorna és Nagy-vágás-csatorna – UTM: FU00D2
Nagyszekeres: Görgő-Szenke-csatorna – UTM: FU11D3
Nemesborzova: Csomota-csatorna – UTM: FU22A2
Mezőladány: Ladányi Holtág – UTM: EU94A1
Olcsva: Kraszna-folyó – UTM: FU92C3
Ökörítőfülpös: Szamos-holtágak – UTM: FU01C3
Pátroha: Belfőcsatorna – UTM: EU73A1
Penyige: Szemke-csatorna – UTM: FU11C1
Rozsály: Zajtai-csatorna – UTM: FU31A1
Sonkád: Ó-Túr és Túr-folyó, Túrerdei Holt-Túr és Malomszegi Túr-Holtmeder – UTM: FU32B1
Szabolcs: Kerek-tó morotva, Kis-Tisza-holtág – UTM: EU33C2
Szalmaváros (Tyukod): Tyukodi-Nagyvágás-csatorna – UTM: FU10D4
Tiszaadony: Holt-Tisza és Szipa-főcsatorna – UTM: EU94D2
Tiszaszalka: Szipa-patak – UTM: FU04B2,
Tisztatelek: Nagy-Éger-csatorna – UTM: EU53C4
Tiszabercel: Lónya-főcsatorna – EU43D1
Tiszabezdéd: Kerek-holtág – UTM: EU85C1
Tiszacsécse: Parád-Tiszacsécsei-csatorna – UTM: FU32A3
Tiszakóród: Túr-folyó – UTM: FU22B1
Tunyogmatolcs: Élő- és Holt-Szamos – UTM: FU01C4
Túristvándi: Öreg-Túr – UTM: FU22A4
Ura: Keleti-övcatorna – UTM: FU10B4
Zsarolyán: Pütkösd-csatorna – UTM: FU11D2

Tolna megye

Alsóhetény (Kapospula): Kapos-patak – UTM: BS74A4
Attala: Kapos-folyó – UTM: BS74A3
Bátaszék: Lajvér-patak – UTM: CS21C2
Belecska: Sió-csatorna – UTM: CS07B2
Bogyiszló: Bogyiszlói-főcsatorna – UTM: CS33A1
Decs: Duna-holtágak – UTM: CS32C4
Döbrököz: Kapos-patak – UTM: BS84B1
Dusnok: Sárközi-csatorna – UTM: CS44B2
Hőgyész: Kapos-patak – UTM: CS05B3
Kakasd: Völgysegi-patak – UTM: CS13A4
Kurd: Kapos-patak BS84C4
Nagykőnyi: Koppány-patak – UTM: BS86D1
Ozora: Sió-csatorna – UTM: BS98
Ócsény: Sió-csatorna és Szekszárdi-séd-patak – UTM: CS23C4
Pincehely: Sió-csatorna – UTM: CS07C2
Pörboly: Nyéki-Holt-Duna és Cserta Holt-Duna – UTM: CS31A1
Sárpilis: Szekszárdi-séd-patak – UTM: CS22C2
Simontornya: Sió-csatorna – UTM: CS18B2
Szálka: Lajvér-patak – UTM: CS12C3
Szekszárd: Holt-Sió – UTM: CS23D1
Tabód: Völgysegi-patak CS13A3
Váralja: Parkerdei-patak – UTM: CS02A2
Várdomb: Szekszárdi-séd és Lajvér-patak – UTM: CS21C3
Zomba: Völgysegi-patak – UTM: CS02A3

Vas megye

Alsószőlők: Rába-folyó – UTM: WN90D2
Andrásfa: Sárvíz-patak – UTM: XN30D1
Boba: Torna-patak – UTM: XN62C1

Bük: Répce-patak – UTM: XN34A1
Csákánydoroszló: Rába-folyó – UTM: XN10C2
Döröske: Csörnőc-Herpenyő-patak – UTM: XN20C3
Egervölgy: Csörnőc-Herpenyő-patak – UTM: XN42B4
Felsőjánosfa: Vadása-tó – UTM: XN20C1
Gersekarát: Sárvíz-patak – UTM: XN30B4
Gór: Répce-patak – UTM: XN34A3
Hegyhátszentjakab: Vadása-tó – UTM: XN20C1
Ikervár: Üzemvízcsatorna – UTM: XN43B4
Iklódbördöce: Cserta-patak – UTM: XM26B4
Ják: Jáki-Sorok-patak – UTM: XN12D1
Jákfa: Kőrös-patak – UTM: XN44C2
Kemestaródfa: Strem-folyó és Pinta-folyó – UTM: XN10C2
Kenyeri: Kis-Rába – UTM: XN54A3
Kercaszomor: Kerka-patak – UTM: XM08A3
Kisszőlős: Szaláti-patak – UTM: XN72C1
Kondorfa: Lugos-patak – UTM: XN09C4
Kőszegpaty: Kozár-Borzó-patak – UTM: XN24D1
Mikosszéplak: Szaji-patak – UTM: XN51B1
Mórichida: Marcal-folyó – UTM: XN86A2
Nagymizdó: Csörnőc-patak – UTM: XN20C2
Nick: Kőrös-patak – UTM: XN55B3
Ölbő: Kőrös-patak – UTM: XN43A1
Pinkamidszent: Pinka-folyó – UTM: XN10B2
Pusztacsó: Kozár-Borzó-patak – UTM: XN24D2
Püspökmolnári: Rába-folyó és holtágak – UTM: XN31C3
Rábahídvég: Csörnőc-Herpenyő-patak – UTM: XN21B1
Rum: Rába-folyó és Sorok-patak – UTM: XN31C2
Szarvaskend: Vadása-tó – UTM: XN20C1
Somlóvércse: Hajagos-patak – UTM: XN72C3
Tanakajd: Gyöngyös-patak – UTM: XN32A1
Tompaládony: Metőc-patak – UTM: XN44B1
Tömörd: Ablánc-patak – UTM: XN24C3
Vasalja: Pinka-folyó – UTM: XN10B1
Vasszentmihály: Lahn-patak – UTM: XN00D3
Vasvár: Csörnőc-Herpenyő-patak – UTM: XN31D1
Zsédeny: Kőrös-patak – UTM: XN44A4
Veszprém megye

Apácatorna: Torna-patak és Apáca-patak – UTM: XN72B4
Bakonygyepes: Csigere-patak – UTM: XN92B3
Bakonyjákó: Köves-patak és Bitva-patak – UTM: XN93D1
Bakonykoppány: Gerence-patak – UTM: YN04B3
Bakonyszűcs: Csángota-ér – UTM: YN04A1
Balatonhenye: Burnót-patak – UTM: XM99C3
Bánhalompusztá (Külsővat): Hunyor-patak – UTM: XN63C
Csajág: Büskör-éri patak – UTM: BT81B4
Dabrony: Hajagos-patak – UTM: XN73A4
Doba: Hajagos-patak – UTM: XN82A2
Döbrönte: Bittva-patak – UTM: XN93B3
Dudar: Dudari-patak – UTM: YN24A2
Farkesgyepű: Köves-patak – UTM: YN03B2
Herend: Bánd-patak – UTM: YN12B1
Homokbödöge: Öreg-Séd – UTM: XN94D1
Huszárokölöpuszta (Ugod): Gerence-patak – UTM: YN04B4
Káptalanfa: Kígyós-patak – UTM: XN81B2
Kiscsász: Hunyor-patak – UTM: XN73B2
Kispirit: Hunor-patak – UTM: XN73B2
Kup: Bittva-patak – UTM: XN83C2
Külsőrat: Marcal-folyó – UTM: XN64D2
Lesenceistvánd: Lesence-patak – UTM: XM79C4
Márkó (Menyeketanya): Séd-patak – UTM: YN12B3
Mihályháza: Bittva-patak – UTM: XN74D4

Nagypirit: Marcal-folyó – UTM: XN62D4
Nagytevel: Pápai-Bakony-ér – UTM: XN93C1
Nagyvázsony: Vázsonyi-Séd-patak YN 00C2
Nemeshany: Kígyós-patak – UTM: XN81C2
Nemesgulás: Eger-víz-patak – UTM: XM89D4
Nemesszalók: Hajagos-patak – UTM: XN73A4
Nyárád: Bittva-patak – UTM: XN73C3
Nyirád: Kígyós-patak – UTM: XN80A4
Pula: Vázsonyi-Séd-patak – UTM: YN 00A1
Raposka: Tapolca-patak – UTM: N89B4
Rigács: Marcal-folyó – UTM: XN61C2
Takácsi: Gerence-patak – UTM: XN85D1
Ujdörög (Uzsa): Viszló-patak – UTM: XM79C4

Zala megye

Alsószenterzsébet: Kerka-patak – UTM: XM17A4
Bak: Felső-Valicka-csatorna – UTM: XM47A1
Bánokszentgyörgy: Haraszi-patak – UTM: XM34D4
Bocföldre: Zala-folyó – UTM: XN48B1
Balatonhídvépuszta (Zalavár) Fenékpuszt (Keszthely): Kis-Balaton teljes területe – UTM: XM66C3/67D3-4/77A2-B1 mezők
Bárszentmihályfa (Lenti): Kerka-patak – UTM: XM16D3
Csesztreg: Cupi-patak és Kerka-patak – UTM: XM17D1
Dötk: Foglár-csatorna és Zala-folyó – UTM: XM59A3
Esztergályhorváti: Zala-folyó – UTM: XM67B1
Gutorföldre: Berek-patak – UTM: XM37A1
Gyenesdiás: Zagytéri nádasok – UTM: XN78B4
Iklódbördöce: Cserta-patak – UTM: XM26A1
Kerkabarabás: Kerka-patak – UTM: XM19A1
Kisbucsa: Szévíz-patak – UTM: XM48C1
Máhomfa: Kerka-patak – UTM: XM18C3
Miklósfa (Nagykanizsa): Bakónáki-patak és Principális-csatorna – UTM: XM54B2
Murakeresztúr: Bakónáki-patak – UTM: XM43A4
Murakeresztúr: Principális-csatorna – UTM: XM25A1
Páka: Cserta-patak és Válicka-patak – UTM: XM26D1
Pakod: Foglár-csatorna – UTM: XN50B1
Pördeföldre: Töröszneki-patak – UTM: XM27A3
Pusztaszentlászló: Felső-valicka-patak – UTM: XM46A2
Rédics: Nagyórási-csatorna – UTM: XM06D3
Rigyác: Rigyác-patak – UTM: XM44A1
Szentgyörgyvölgy: Szentgyörgyvölgyi-patak – UTM: XM07C4
Szécsisziget: Kerka-patak és holtág – UTM: XM25A1
Tornaföldre: Kerka-patak – UTM: XM25B2
Tornyiszentmiklós: Kerka-patak és Adovány-csatorna – UTM: XM25D3
Tótszerdahely: Mura-folyó – UTM: XM34C3
Türje: Csatorna – UTM: XN50
Vöckönd: Zala-folyó – UTM: XN49C2
Zalabaksa: Kerka-patak – UTM: XM13D3
Zalakomár: Zala-folyó és Zala-Somogyi-határárok – UTM: XM65B3
Zalavár (Balatonhídvépuszta): Hídvégi-csatorna – UTM: XM66C3

Értékelés

Úgy vélem, talán nem haszontalan, ha a szöveges értékeléshez kapcsolódóan táblázatokban is kimutatom a fentebb közölt adatokból kiolvasható információkat.

Jelmagyarázat: **M:** megye; **T:** település; **P:** patak; **Cs:** csatorna; **Vízt:** víztározó; **F:** folyó; **Ható:** halastó; **Hotó:** horgásztó; **Ttó:** természetes-tó; **Össz:** összes élőhely-típus

I. Összefoglaló táblázat: előfordulások csoportosítása megyénkénti bontásban									
M.	T.	P.	Cs.	Vízt	F	Ható	Hotó	Ttó	Össz
Baranya	27	22	9	1	0	0	0	0	32
Bács-Kiskun	35	0	35	0	7	0	0	0	42
Békés	20	3	15	0	9	0	0	0	27
Borsod		62	52	12	0	9	0	0	0
Csongrád	25	4	21	0	5	8	0	0	39
Fejér	27	14	11	0	1	1	0	1	28
Győr	30	11	6	0	14	0	0	1	32
Hajdú	27	8	15	0	5	6	0	0	34
Heves	34	30	3	0	2	0	0	0	35
Szolnok	27	3	11	0	19	0	0	0	33
Komárom	14	16	0	1	0	0	0	0	17
Nógrád	20	21	0	0	0	0	0	0	21
Pest	26	22	4	0	4	0	0	0	30
Somogy	50	36	6	2	1	10	0	0	55
Szabolcs	48	3	26	1	27	0	0	0	57
Tolna	25	15	7	0	5	0	0	0	27
Vas	41	25	1	0	12	0	0	4	42
Veszprém	37	36	0	0	2	0	0	0	38
Zala	38	22	8	6	0	0	0	2	38
Összesen	613	344	189	11	122	25	0	8	699

A feldolgozott és kiértékelt 613 településről érkezett 699 megfigyelésből a következőket következtethetjük ki: **többben egy-egy településnél más-más vizes élőhely-típusról is küldtek értékelhető adatokat** – ezeket lásd fentebb –, **ezért az eltérés a települések és a feldolgozott adatok száma között:**

- Kiugróan magas a kisvízfolyások: patakok, erek, csermelyek számaránya – **344** –, ami, összevetve az eddigi hermelin-előfordulási tanulmányokkal mind egyértelműben bizonyítja, hogy e kisragadozónk valóban erősen kötődik ezen élőhely-típusokhoz.
- Szintén nagyon szembetűnő a csatornákról érkezett bejelentések számaránya is – **189** –, ami a fentebbi állítást látszik alátámasztani. A jelzett csatornaszakaszok jelentős része egész évben hallal telepített horgászvízként is hasznosul, és bár a hermelin zsákmányát nem elsősorban a halhús jelenti – mint, pld. a vidra számára –, de életmódjából adódóan elsősorban valamely vizes élőhely-típushoz kötődik.
- Az eddigi felmérésektől eltérően meglepően kevés megfigyelés érkezett a többi élőhely-típusról – **166** –, mindazonáltal **különösen meghökkentő, hogy egyetlen horgásztó területéről sem kaptam bejelentést.** Holott az eddigi

tapasztalatok azt mutatják – és valószínű ez teljes mértékig megfelel az igazságnak –, hogy a hermelin az erős sodrású vízfolyamok hullámterét (sodorvonalát) leszámítva, bármely vizes élőhely-típusnál területet foglal.

- A folyókról érkezett bejelentések teljes százaléka vagy holt-, vagy mellékágban, vagy árterületen észlelt megfigyelésen alapszik, a jelzett folyók hullámteréről (sodorvonaláról) sem eddig, sem most nem érkezett jelentés a fajról.
- Jelentősen kitetszik ugyanakkor – **amint arra már több tanulmányban is felhívtam a figyelmet** –, hogy az általánosan elfogadott szakmai értékítélet ellenére, miszerint a hermelin előfordulása dombvidégeinken és a középhegységeinkben csupán szórványos, egyáltalán nem fedi a valóságot. Hiszen nézzük csak, pl. a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei adatsorokat, illetve tekintsük át az ottani vizes élőhely-típusokat, azonnal szembeötlő – szinte 100%-nak mondható – a kisvízfolyások kimagasló száma, ahonnan az előfordulását jelezték. És ha nem is ilyen kiugró mértékben, de szintén feltűnő a kisvízfolyások és csatornák számaránya azon megyéknél is, ahol a jelzések jelentős hányada domb- és hegyvidéki megfigyelésekről adnak számot – lásd a fentebbi táblázatot, de az eddigi elterjedési dolgozatokat és alább a „**Befejező gondolatokban**” írt észrevételeimet.

Tekintettel arra, hogy a jelen dolgozat adataiból is egyértelművé vált: kisvízfolyásainknál és csatornáinknál a hermelin elterjedése a többi vizes élőhely-típushoz viszonyítva gyakoribbnak mondható, mint azt a szakmai közvélemény eddig hitte és hangoztatta, a következő általános tapasztalatok megfogalmazását fontosnak tartom.

Előtte azonban még közbevetőleg néhány gondolat a többi vizes élőhely-típusról:

- A folyóinknál egyértelműen a holt- és mellékágakban, valamint az árterületeken jellemző a felbukkanása. Az ottani területfoglalását azonban nagyban megszabja a folyók kiszámíthatatlan vízszintingadozása: árvizek, aszályok, valamint a területek emberi zavarása: pl. halászat, horgászás, turizmus, amelyek az adott terület elhagyására kényszeríthetik. Igaz a halászati, a horgászati és a turisztikai zavarást „jobban tűri”, mint a természeti csapásokat, bár az ismereteim szerint – már ha megfelelnek a valóságnak – a kisragadozóink közül a hermelin a legkevésbé „türelmes” a különféle zargatásokkal szemben.
- Halas- és horgásztavaknál, valamint a víztározóknál a vízparti növényzetben, de többnyire azok tápláló- és lecsapoló csatornáiban, vagy kapcsolódó kisvízfolyások partfalában húzódik meg.
- A tavak, víztározók leengedése, valamint a területek különféle zavarása (horgászás, lehalászás, idegenforgalom mértéke) a hermelin számára is zavaró, akárcsak az ott élő és előforduló legtöbb állatfaj számára, azonban, ha megfelelően védett vackot talál magának, akkor általában nem hagyja el a területet – egyébiránt ugyanígy tesz a vidra is. Jobban mondva: az ott territóriumot tartó nőstények és hímek maradnak, míg az utódaik és az adott élőhelyen revírt maguknak kialakítani

nem tudó felnőtt példányok húzódnak el másfelé.

- **Lényegesek a következő ismeretek is:**

- A territóriumok nagysága élőhely-típusokként igen eltérő: elsősorban az ott található zsákmányfajok, és biztonságos vackok számától függ.
 - Meghatározó tényező az is, hogy az adott területen milyen és mennyi olyan ragadozó madár és emlősfaj fordul elő, amelyek számára a hermelin (is) prédát jelent.
 - De, és ezt ismételtén meg kell jegyezni: a hermelin esetében nem a hal jelenti az elsődleges táplálékforrást, hanem a vizes élőhely-típusainknál, valamint azok környékén fellelhető, számára megszerezhető legfontosabb zsákmányfajok, legfőképpen a kistrágyaságok, pl. pockok, egerek, de szerepel az étrendjében nyúl és madárhús is. Ettől azonban még a halat sem veti meg – mint ahogy a vidra is fogyaszt a halon kívül más zsákmányállatot; a hermelin számára azonban, legfőképpen a vidráétól eltérő táplálék-specifikussága miatt a hal fogyasztása egyáltalán nem meghatározó.
 - Vélhetően a hermelin előfordulása/területfoglalása, sőt szaporasága is összefüggésben állhat az időjárási körülményekkel, de legfőképpen a kistrágyaságok szaporaságával – igaz, ez az állítás még bizonyítás előtt áll.
 - Szaporodásáról, fiai felneveléséről a jelenlegi szakmai tapasztalatok sok esetben nagyon ellentmondásosak – lásd a szakmai honlapom menüpontjából letölthető: **Hermelinnyomon, Magyarországon** címmel megjelentetett kiskönyvemet, vagy az ebben a dolgozat **III. Mellékletében** röviden összefoglalt, erre vonatkozó ismereteket.
- Természetes tavainknál is elsősorban a nyugodtabb védettebb vízi- és vízparti növényzetben, és ha van, akkor a tóhoz kapcsolódó csatornák vagy kisvízfolyások partfalában húzódik meg.
 - Mintahogy a faj előfordulása más típusú vizes élőhelyeknél is feltételezhető: pl. zombékosokban, lápréteken, mocsárréteken, fertőn stb., bár az ilyen típusú élőhelyeken történő területfoglalásáról jelenleg alig rendelkezek bizonyítható adattal.

Mindezekről a kérdésekről részletes tanulmányok olvashatók a szakmai honlapom tanulmányok menüpontjában.

Most azonban rátérek a csatornákra és a kisvízfolyásokra.

Ezeknél az élőhely-típusoknál, annak ellenére, hogy a hermelin előfordulása, felbukkanása gyakoribb lehet, mint eddig hittük, a folyó-menti élőhely-típusokhoz hasonlóan nagyon nehéz megállapítani mikor állandó a faj előfordulása, mikor rapszodikus és mikor kerüli teljesen. Ennek a legfőbb okai a következők lehetnek – a teljesség igénye nélkül:

- ingadozó a vízállásuk – a kisvízfolyások és csatornák legtöbbször a vízszintje és a vízminősége nem nevezhető azonosnak teljes folyásirányuk mentén;
- a folyásirányok során más és más az egyes szakaszoknál meglévő környezeti feltétel:

pl. egyes helyeken kibetonozottak, esetleg meredek partfalúak lehetnek, míg máshol nem stb.;

- nagyon eltérő lehet a vízi- és a parti vegetáció borítottsága, egyes részeiknél teljesen kiirtották a növényzetet, míg máshol „megfelelő” a vegetáció-borítottság, és a táplálékkínálata is változhat a különböző szakaszain stb.;
- szintén széles skálán mozoghat e vizes élőhely-típusok zavartsága, szennyezettsége és szemetessége, pl. a különféle ipari-, mezőgazdasági-, és lakossági szennyező- és toxikus anyagok bemosódása napjainkban a legsúlyosabb terhelést jelentik, és ezek a kisvízfolyások, csatornák, de valamennyi vizes élőhely-típus egy részének a teljes tönkretételéhez is vezethetnek a jövőben.

Fontos azonban: az ország jelentős, főleg alföldi és síkvidéki területein nem a kisvízfolyások, hanem az ott kialakított csatornahálózatok:

- kötnék össze különböző vizes élőhely-típusokat, sőt egyes szakaszaikon nem egy közülük hallal telepített és így horgászati „hasznosítású” – igaz, ez legfőképp a vidra számára fontos szempont;
- folyókba/folyókból, vagy kisvízfolyásokba/kisvízfolyásokból erednek, sőt akár egyszerre több folyószakaszt és/vagy kisvízfolyást is érintheznek;
- különböző vizes élőhely-típusokat érintheznek, miközben vízszegény területeken is „átcsoroghatnak”, így tulajdonképpen az egyedüli lehetséges útvonalat biztosítják a hermelinek (és a vidrák) számára, pl. a Homokhátság, a Nyírség, a Viharsarok stb. említhető.
- Mindebből az következik, hogy ha országosan nagyon eltérő mértékben, de még egy-egy kistérségben belül is nem szokatlan a hermelin előfordulása – ami a vidráról is elmondható. Ez a magyarázata annak, hogy mind a hermelin, mind a vidra elterjedésének kutatása során rendkívül változatos helyzetképekkel szembesülünk. **(Itt hívom fel a figyelmet arra, hogy a 2013. februári összefoglaló dolgozatban részletesen kiértékeltem a különböző hazai vizes élőhely-típusok helyzetét a rendelkezésemre álló, valamint a szakirodalomban fellelhető információk alapján; lásd a szakmai honlapom tanulmányok menüpontjában).**
- **Az említett elszigetelődések leginkább az alábbi okokra vezethetők vissza; a teljesség igénye nélkül:**
 - Az egyes (kis)térségek egyre inkább bizonyított elsivatagosodására; lásd Homokhátság, Nyírség, Viharsarok, Nagykunság, Jászság egyes területeit stb.
 - Az autópályák és közutak hosszának, valamint a hozzájuk kapcsolódó kiszolgálóegységek növekedésére: pl. logisztikai központok, benzinkutak, parkolók, vendéglátó-ipari egységek stb. említhetők meg. De ugyanígy káros hatással járnak a lakóparkok, lakótelepek, bevásárlóközpontok stb. építése során elkerülhetetlen környezeti átalakítások is.
 - A vizes élőhely-típusaink megszűnésére, szennyezettségére, átalakulására és átalakítására. Jelenleg ez jelenti a legnagyobb problémát, legalábbis, a szakmai körökben leginkább ezt valószínűsítik a legtöbben!
 - Főleg a mind gyakoribbá és kiterjedtebbé váló, nem egyszer tiltott anyagokat is

tartalmazó mezőgazdasági rágcsáló- és rovarirtó vegyszerek alkalmazására.

Mindennek ellenére:

- A dunántúli és az alföldi halas- és horgásztavak szinte egybefüggő hálózata;
- valamint ezen felül országszerte a számos hallal telepített víztározó illetve folyószakasz (holt- és mellékágak, árterek), valamint – sok esetben legalábbis – az egymással érintkezésben álló kisvízfolyások, csatornarendszerek;
- illetve a területükön és azok közvetlen környékén élő táplálékforrásként hasznosítható zsákmányfajok még mindig olyan feltételeket biztosítanak a hermelinnek (és a vidrának is), amelyek lehetővé teszik az állomány/állományok viszonylagos stabilizációját, sőt egyes tájegységeken belül még a növekedését is.
- De a dombvidékeinken és a középhegységeinkben található vizes élőhely-típusok is megfelelő környezeti feltételeket nyújtanak. Ezen élőhelyeknél a legfőbb problémát az erdőritkítás, az erdőirtás és a kisvízfolyások „betonteknőbe” terelése jelenti.

Mindezek után nézzük meg azt, hogy a rendelkezésemre álló információkból mely nyomjelek alapján értékeltem ki a 699 jelzést. Úgy vélem, azokat áttanulmányozva nagyon érdekes és elgondolkodtató következtetésekre lehet jutni.

Jelmagyarázat: **M:** megye; **Össz:** összes bejelentett nyomjel; **L:** lábnyom; **B:** bélsár; **T:** táplálékmaradvány; **Cs:** csúszkálás; **Ff:** felfedezett fészek; **Mh:** meglátott hermelin(ek); **Elh:** elpusztulva talált hermelin(ek)

II. Összefoglaló táblázat: nyomjelek csoportosítása megyénkénti bontásban									
M.	Össz	L	B	T	Cs	Ff	Mh	Elh	Össz
Baranya	32	4	8	0	2	11	4	3	32
Bács-Kiskun	42	7	15	2	0	11	5	2	42
Békés	27	6	12	0	3	6	0	0	27
Borsod	73	11	25	2	17	13	5	0	73
Csongrád	39	2	21	0	0	7	6	3	39
Fejér	28	7	11	0	0	10	0	0	28
Győr	32	1	21	0	0	9	1	0	32
Hajdú	34	5	14	1	0	14	0	0	34
Heves	35	9	21	1	1	3	0	0	35
Szolnok	33	7	12	0	4	9	0	1	33
Komárom	17	1	16	0	0	0	0	0	17
Nógrád 21	8	8	0	0	5	0	0	21	
Pest	30	9	14	0	0	6	0	1	30
Somogy	55	14	21	3	0	12	3	2	55
Szabolcs	57	10	29	0	7	7	4	0	57
Tolna	27	7	15	1	3	1	0	0	27
Vas	42	15	19	0	3	5	0	0	42
Veszprém	38	3	28	0	2	4	0	1	38
Zala	38	1	17	1	4	9	4	2	38
Összesen	699	127	327	11	46	142	31	15	699

Kiértékelés

A táblázatból jól kiolvasható, hogy az alábbi nyomjelek alapján készült el az összesítő-táblázat – **ismételten felhívom a figyelmet arra, hogy nem egy esetben a bejelentő egyszerre több nyomjelet is észrevett és jelentett:**

- **Bélsár – 327:**

Kiugróan magas számérték, de mégsem mondható meglepőnek. Az eddigi tapasztalatok alapján mindezidáig valamennyi hermelinállomány kutatása során ez a nyomjel képezte a bejelentések meghatározó részét – egyébként a vidraállomány kutatáskor is az egyik leggyakoribb jelzést a hátrahagyott bélsár jelenti. Fontos azonban, hogy a bélsár mellett nagyon gyakran találni más, a fajra jellemző sajátosságot: kitaposott csapát, lábnyomot, csúszkálást, fészket.

- **Felfedezett fészkek – 142:**

- Kisvízfolyások partfalánál talált fészkek számaránya: 34%, ebből dombvidéken talált 17%, hegyvidéken talált: 28%, alföldi és síkvidéki területeken talált 55%.
- Csatornák partfalánál talált fészkek számaránya: 45%.
- Folyó menti mellékágakban, holtágakban és ártereken talált fészkek számaránya: 12% – ezek megoszlása: mellékág: 9%, holtág: 19%, ártér: 72%.
- Halastavaknál és víztározóknál talált fészkek számaránya: 9%.

- **Lábnym – 127:**

A bélsárhoz viszonyítva kevésnek tűnhet, de tekintettel arra, hogy a hermelin lábnyomát – pl. a vidráéval ellentétben – kimondottan nehéz észrevenni és egyértelműen azonosítani, egyenesen kedvező számaránynak mondható. Megjegyzem: valamennyi lábnyomról érkező bejelentést kiegészítette a megtalált bélsárról és/vagy felfedezett fészkeről, valamint csúszkálásról tett észrevétel – számszerűsítve:

- Lábnym + bélsár: 61%
- Lábnym + felfedezett fészek: 12%
- Lábnym + csúszkálás + felfedezett fészek: 12%.
- Lábnym + csúszkálás és bélsár: 7%
- Lábnym + csúszkálás: 6%
- Lábnym + bélsár + felfedezett fészek: 2%

- **Csúszkálás – 46:**

100%-ban a kisvízfolyások és csatornák partfalánál elrejtett vackainál találták meg ezt a nyomjelét. Ez azonban nagyon bizonytalan nyom, így csak abban az esetben vettem tekintetbe, ha mellette más nyomjel is feltüntetett az információközlő, pl. bélsarat, lábnyomot, fészket stb.

- **Látott hermelin – 31:**

- **Baranya megye** – a megfigyelt hermelinek száma: **5 példány** (továbbiakban: pld):

1. Adorjánpuszta: (Somogyapáti): Fekete-víz-patak – 2013. szeptember 19-én hajnalban 2 hermelint látott a megfigyelő (a továbbiakban csak az észlelés idejét és a megfigyelt hermelinek számát tüntetem fel).

2. Baranyajenő: Gödrei-vízfolyás – 2013. november 12-én hajnalban 1 pld.

3. Sumony: Okor-patak – 2014. január 25-én délután két óra körül 1. pld. (Az előző napokban hatalmas mennyiségű hó hullott).

4. Ürgevárpuszta (Szakály): Kapos-patak – 2014. január 25-én délelőtt kilenc óra körül 1 pld. (Az előző napokban hatalmas mennyiségű hó hullott).

- **Bács-Kiskun megye** – a megfigyelt hermelinek száma: **11 pld:**

1. Bácsszentgyörgy: Kígyós-csatorna – 2013. november 5-én szürkületben 3 pld.

2. Dávod: Földvári-tó – 2013. szeptember 5-én 2 pld. (**Megjegyzés:** igaz, ez az adat a 2013. szeptember 15-e előtti időből datálódik, mivel azonban e mostani kutatási időpontban értesültem róla, itt tüntetem fel.)

3. Foktő: Foktői-csatorna – 2013. december 15-én nappal (délelőtt tizenegy óra körül) – 2 pld.

4. Imrehegy: Reketye-Bogárczó-csatorna – 2013. december 20-án hajnalban 2 pld.

5. Pálmonostora: Dong-éri főcsatorna – 2014. január 25-én nappal (délután két óra körül) – 2 pld. (Az előző napokban hatalmas mennyiségű

hó hullott).

- **Borsod-Abaúj-Zemplén megye** – a megfigyelt hermelinek száma: **13 pld**:

1. Alsóvadász: Vadász-patak – 2013. október 30-án napkeltekor 1 pld.

2. Bodrogkisfalud: Bodrog-holtágak – 2013. október 30-án naplementekor 3 pld.

3. Büdöskútpuszta (Szendrő): Bódva-patak – 2013. december 26-án hajnalban 2 pld.

4. Cserépfalu: Hór-patak – 2014. január 25-én délelőtt kilenc óra körül 5 pld. (!!!)(Az előző napokban hatalmas mennyiségű hó hullott).

5. Dédestapolcsány: Bán-patak – 2013. november 7-én szürkületkor 2 pld.

- **Csongrád megye** – a megfigyelt hermelinek száma: **9 pld**.

1. Derekegyház: Kórogy-ér – 2013. december 8-án napkeltekor 2 pld.

2. Eperjes: Kórogy-ér – 2013. október 7-én hajnalban 1 pld.

3. Kunszállás: Gátéri-csatorna – 2014. január 3-án hajnalban 1 pld.

4. Mártély: Mártélyi-holtág – 2013. december 31-én hajnalban 1 pld.

5. Pusztamérges: Domaszéki-főcsatorna – 2013. december 31-én hajnalban 1 pld.

6. Zsombó: Dorozsma-Majsai-csatorna – 2014. január 26-án reggel nyolc óra körül 3 pld. (Az előző napokban hatalmas mennyiségű hó hullott).

- **Győr-Moson-Sopron megye** – a megfigyelt hermelin száma: **1 pld**.

1. Lébény: Keszi-ér – 2014. január 2-án hajnalban 1 pld.

- **Somogy megye** – a megfigyelt hermelinek száma: **6 pld**.

1. Cserénfa: Surján-patak – 2014. január 25-én délelőtt tíz óra körül 2 pld. (Az előző napokban hatalmas mennyiségű hó hullott).

2. Drávatamási: Rigóc-patak – 2014. január 25-én reggel nyolc óra körül 3 pld. (Az előző napokban hatalmas mennyiségű hó hullott).

3. Gálosfa: Surján-patak – 2013. október 8-án hajnalban 1 pld.

- **Szabolcs-Szatmár-Bereg megye** – a megfigyelt hermelinek száma: **8 pld**.

1. Barabás: Dédai-csatorna – 2013. november 9-én hajnalban 2 pld.

2. Cégénydányád: Szamos-folyó (holtág) – 2014. január 26-án nappal tíz óra körül 3 pld. (Az előző napokban hatalmas mennyiségű hó hullott).

3. Gyüre: Holt-Tisza – 2013. október 4-én alkonyatkor 1 pld.

4. Kölcse: Öreg-Túr – 2013. január 5-én szürkületkor 2 pld.

- **Zala megye** – a megfigyelt hermelinek száma: **7 pld**.

1. Alsószerűterzsébet: Kerka-patak – 2014. január 17-én hajnalban 1 pld.

2. Gutorföldre: Berek-patak – 2013. november 30-án napkeltekor 1 pld.

3. Iklódbördöce: Cserta-patak – 2014. január 26-án délelőtt tíz óra körül 4 pld. (!!!)(Az előző napokban hatalmas mennyiségű hó hullott).

4. Tornaföldre: Kerka-patak – 2013. december 25-én hajnalban 1 pld.

Összes megfigyelt hermelin: 59 pld. A észlelések számszerűsített aránya:

- Kisvízfolyásnál: 19 esetben.
- Csatornánál: 9 esetben.
- Folyó menti holt- és mellékágban, valamint ártéren: 5 esetben.

• **Elpusztulva talált hermelin – 15 pld:**

○ **Baranya megye:**

1. Ibafa: Ibafai-patak – 2013. október 11-én a patak töltésén találták meg az elhullott, vélhetően idős hermelin hímet. Külsérelmi nyomot nem találtak rajta, a testhossza 34 centiméter (továbbiakban: cm) volt, ebből a farka 9 cm.

2. Kovácszénája: csatorna – 2013. december 22-én a víztározótól Okorvölgy felé vezető úton találták meg az elütött hermelint, életkorát és nemét nem vizsgálták meg.

3. Mecsekpölöske: Baranya-csatorna – 2014. január 25-én a Komló felé vezető úton találták meg az elütött fiatal hermelin nőtényt. (Az előző napokban hatalmas mennyiségű hó hullott). Testhossza 21 cm volt, ebből a farka 7,5 cm.

○ **Bács-Kiskun megye:**

1. Akasztó: Duna-völgyi-főcsatorna – 2013. december 3-án a főcsatorna felett átvezető 53-as autóútnál találták meg az elütött két hermelint, de sem a nemüket, sem az életkorukat nem tudták azonosítani.

2. Katymár: Kígyós-főcsatorna – 2013. október 3-án a csatorna vizében találták meg; már régebb óta a vízben lehetett, a teste oszlásnak indult. Sem a nemét, sem az ívarát nem tudták megállapítani.

○ **Csongrád-megye:**

1. Derekegyház: Kórogy-ér – 2013. november 22-én a vízben találták meg; már régebb óta ott lehetett, a teste oszlásnak indult. Sem a nemét, sem az ívarát nem tudták megállapítani.

2. Kakasszék (Székkutas): Kútvölgyi-Kakasszéki-csatorna – 2013. december 7-én a 47-es úton találták meg az elütött fiatal hím hermelint. Testhossza: 29 cm volt, ebből a farka 8 cm.

3. Pusztamérges: Domaszéki-főcsatorna – 2014. január 2-án a csatornát érintő Kiskunmajsa felé vezető úton találták meg az elütött idős hímet. Testhossza: 35 cm volt, ebből a farka 11 cm.

○ **Jász-Nagykun-Szolnok megye:**

1. Jánoshida: Berki Holt-Zagyva – 2014. január 10-én az egyik holtág melletti cserjésben találták meg az elpusztult idős nőtényt. Külsérelmi nyomot nem találtak rajta. Testhossza 24 cm volt, ebből a farka 7 cm.

○ **Pest megye:**

1. Farnos: Hajta-patak – 2014. január 7-én a patak töltésén találták meg a fiatal hímet, akit valami alaposan megtépett, így vélhetően a harapásoktól

eredő sérüléseibe pusztult el. Testhossza 22 cm volt, ebből a farka 6,5 cm.

○ **Somogy megye:**

1. Bélavár: Dombói-csatorna – 2014. január 27-én a csatorna töltésén találtak rá az elhullott két fiatal hermelin hímre; azt nem tudni, mi okozta a pusztulásukat, külsérelmi nyomot nem találtak rajtuk. (Az előző napokban hatalmas mennyiségű hó hullott). Testhosszuk 24 és 26 cm volt, ebből a farkuk hossza 7 és 7,5 cm.

2. Hedrehely: Gyöngyös-patak – 2013. november 1-én a Visnye felé vezető autóúton találták meg az elütött hermelint, sem a korát, sem a nemét nem vizsgálták meg.

- **Veszprém-megye:**

1. Döbrönte: Bittva-patak – 2013. október 3-án a patak töltésén találtak az elhullott hermelinre, sem a korát, sem a nemét nem vizsgálták meg. Annyit tudtak megállapítani, hogy erősen vérzett a szája, mert az csupa vér volt.

- **Zala megye:**

1. Bárszentmihályfa (Lenti): Kerka-patak – 2013. november 23-án a patak vizében találtak meg az elpusztult hermelint, aki már régóta a vízben lehetett, a teste erősen oszlásnak indult, amikor felfedezték.

2. Pusztaszentlászló: Felső-valicka-patak – 2013. november 22-én a Pusztamagyaród irányába haladó autóúton találtak meg az elütött fiatal hím hermelint. Testhossza 27 cm volt, ebből a farka 8,5 cm.

- **Táplálékmaradvány – 11:**

Nagyon könnyen összetéveszthető más kisragadozók (pl. menyét, görény) hátrahagyott zsákmányával. A bejelentések közül: 5 kisvízfolyásról, 6 csatornáról származik, és megegyeznek abban, hogy nem messzire a fellelt zsákmánytól találtak vagy bélsarat (71%), vagy lábnyomot (16%), vagy mindkét nyomjelet (13%), ezért valószínűsítették, hogy a prédát – minden esetben rágcslót – hermelin hagyta vissza. (Ezt a nyomjelet egyébiránt mindig akkor fogadom csak el, ha hozzá más a hermelinre utaló nyomjel is társul, de még így is nagyon-nagyon nagy a tévedés valószínűsége – erre hangsúlyosan felhívom a figyelmet!)

Javaslat

Az igazság az, hogy a most közzétett adatok alapján ugyanazokat a szakmai szempontból már számtalanszor átgondolt, megfontolásra, részletes kidolgozásra és megvalósításra ajánlott javaslatcsomagot tudom megismételni, amelyeket már sok-sok ízben hangsúlyoztam az elmúlt évek során.

Tekintettel arra, hogy a hermelinnel együtt a vidra is erősen kötődik a vizes élőhely-típusokhoz, és az elmúlt években kezdeményezésemre mindkét fajra vonatkozó történetek összehasonlító állományfelmérések – mindezidáig egyedülként hazánkban –, így röviden a legutóbbi dolgozatban ismertetett felvetéseket foglalom össze. **(Mindezeket, részletesebben lásd a szakmai honlapom tanulmányok menüpontjában).** Dióhéjban a következőkről van szó:

Mindenféleképpen szükségesnek látom, hogy legyen hazánkban egy részletesen kidolgozott, valóban használható elképzelésünk a vidra és a hermelin jövőbeli védelméről. Fontos, hogy egy átgondolt, eltérő értékrendű szakemberek által összeállított és megvalósított természetvédelmi- (állományvédelmi)-program induljon útjára helyzetük és életük megismerése érdekében – **tehát nem a tartalmatlan, szégyenteljes és kizárólagosan vadászati szempontokat figyelembe vevő ragadozó-gazdálkodási modell, amint az napjainkban történik.** Mindez a következő szempontokat ölelhetné fel – a teljesség igénye nélkül:

- I. Szükség van egy olyan több évre szóló kutatási tervre, ami kellő módon és mértékben biztosíthatná e fajok sikeres magyarországi megővését. Vagyis

hosszú távú természetvédelmi (állományvédelmi)-tervet kell készíteni és a témában jártas szakértőket, szakértői közösségeket felkérni annak lebonyolítására és összehangolására.

- II. Talán nem ördög-től elrugaszkodott abszurd felvetés: mivel mindkét faj többé-kevésbé ugyanazon élőhely-típusoknál fordul elő, ezért egy közös kutatási tervben egységesíteni lehetne a szükséges kutatásokat. **(Mindkét fajra vonatkozó részletes javaslatomat kutatási és fajmegőrzési tervre (tervekre) lásd a szakmai honlapomon a tanulmányok menüpontban).**
- III. **Az elsődleges cél: az élőhelyeken megőrizni az állomány(oka)t,** valamint ott, ahol esetleg megjelenhetnek e fajok, azt élőhely-kezeléssel, élőhely-megőrzéssel, esetleg új vizes-élőhelyek létrehozásával elősegíteni.
- IV. **Lehetővé kell tenni, hogy az egymástól elkülönült populációk érintkezni tudjanak egymással,** minek során azt is fel kell mérni, hogy az élőhely-típusok kedvezőtlen állapotváltozása mellett milyen más tényezők okozzák/okozhatják e fajok állományának tapasztalható – véleményem szerint biztosra vehető, mások szerint még csak gyanítható – visszaszorulását.
- V. **Nagyon fontos, hogy a visszaszorulás mértéke (kis)tájéegységenként rendkívül különböző,** sőt vannak olyan (kis)régiók, ahol valamely, esetleg mindkét faj létszámnövekedése, vagy az egyik faj növekedése, míg a másik visszaszorulása tapasztalható. Mindezek hátterét, okait is szükséges kutatni.

Az eddig írtak tükrében alapvetőnek gondolom, hogy az alábbi programok megvalósuljanak:

1. **A hazánkban élő vidra- és hermelinpopulációk elterjedését és nagyságrendjét kutató állományfelmérések.** Ezek – a teljesség igénye nélkül:
 - A populációk (kis)tájéegységeken belüli jelenlétével;
 - a (kis)régiókban ismert/feltételezett eloszlásaival;
 - a lehetséges és/vagy ismert vándorlásaiknak az irányával;
 - a vizsgált területeken végzett gazdálkodási tevékenységekkel;
 - valamint a különböző vizes élőhely-típusok állapotváltozásával is behatóan foglalkozna.

Úgy vélem, **szakmai alapfeltétel, hogy mindkét faj vonatkozásában valóban legyen egy, az elterjedésükről hiteles képet mutató állomány-felmérési programunk,** amely legalább három (öt) évet kellene, hogy folyamatosan felöleljen, illetve abból tételesen levonható következtetésekkel rendelkezünk.

- **Véleményem szerint a vidra esetében az állományfelmérést az egész ország területére ki kell terjeszteni,** mint ahogy az a legtöbb e fajt kutató program során már nem egyszer megtörtént hazánkban.
- **Míg a hermelin vonatkozásában az állományfelmérés kiválasztott tájegységeken keresztül történhet meg,** pl. meghatározott időközönkénti terepbejárással és ehhez kapcsolódó kérdőívvel egyaránt, amit ki kell (lehet) egészíteni élvefogó-csapdázással; ez utóbbi az apró termete, könnyű összetéveszthetősége, valamint nehezen felismerhető nyomjelei miatt lenne fontos.

Igaz, az elevenfogó-csapdázás pénz-, idő- és munkaerő-igényes, tapasztalatot, tervszerűséget, nagy felkészültséget és sok-sok türelmet igényel, sőt még az is megeshet, hogy a kívánt cél eléréséhez alacsony hatékonyságúnak bizonyul, amint azt e felvetés kritikusi, vélhetően nem alaptalanul rendre hangoztatják.

Elfogadom az igazukat, mégis úgy gondolom, ennek ellenére **kiválasztott területeken**, ha másképpen nem is, de egy **próbaprogram** erejéig meg lehetne kísérelni, végtére is, csak nyerhetnénk rajta.

Az általam ez idáig 2010-től összeállított hermelinre vonatkozó állomány-felmérési dolgozatok, valamint a Kollégákkal történő egyeztető megbeszélések és levélváltások eredményeinek tükrében az alábbi tájegységeket javaslom:

- **Kisalföld**
 - **Mezőföld**
 - **Északi-középhegység, Bodrogköz**
 - **Nagykunság, Hortobágy, Nyírség**
 - **Maros-Körös köze**
 - **Somogyi-dombság, Zalai-dombság**
 - **Alpokalja, Kemeneshát**
2. **A gazdákat, valamint a társ szakágazatokat érdekeltté kell tenni abban, hogy területükön a tevékenységük során minél több természeti érték megőrzésére törekedjenek** – tűnjék ez bármennyire is elcsépelet közhelynek.

És ez nagyon-nagyon fontos! Mire gondolok? – a teljesség igénye nélkül:

- A halászok, horgászok ne tehernek érezzék a vidra jelenlétét a halas- és horgásztavaknál, valamint hallal telepített folyószakaszainknál. Ezt az együttműködést szolgálhatná a még 2007-ben teljes szakmai konszenzussal kidolgozott **„Javaslat egy, vidrára vonatkoztatott élőhely-fenntartási szempontrendszer kidolgozásához extenzíven kezelt halastavaknál”** című dokumentum – lásd a honlapomon.
- A gazdák ne elsősorban a vegyszerek alkalmazásában lássák a számukra nemkívánatos rágcsáló- és rovarfajok elleni védekezés elérni kívánt eredményességét, ami a hermelinre és más madár- és emlősfajokra nézvést is igen kedvezőtlen hatással járhat – bár ez csak egy általam felvetett vélelem, ilyen jellegű kutatás a tudomásom szerint ez idáig még nem volt hazánkban.
- Az érintett társ-szakhatóságok által irányított, a kisvízfolyások, csatornák partoldalainak, medrüknek az elkerülhetetlen karbantartó munkálatait is végre összhangba kell hozni természetvédelmi és ökológiai elvárásokkal.
- Minthogy a domb- és hegyvidékeinken történő erdőgazdálkodási és tervbe vett, a kisvízfolyásokat érintő, nem egyszer alapos változást magában hordozó beavatkozásokat is.
- És még valami: közút, autópálya felújítása, építése során ügyelni kell az utak által keresztezett vizes élőhely-típusoknál arra, hogy megfelelő módon

biztosított legyen az ott élő/előforduló állatfajok számára a biztonságos átkelés, stb.

Ezekhez ki kell dolgozni a megfelelő támogatási, pályázati, hitelfelvételi, finanszírozási és egyéb más érdekeltségi rendszert – **vidra esetében a javaslatomat lásd a szakmai honlapomon.**

3. Fontosnak gondolom, hogy mindkét faj életéről és szaporodásbiológiájáról is alaposabb ismereteink legyenek, ehhez kapcsolódóan zárttéri (állatkerti, vadasparki) szaporításuk is felvetődhet; erről alább még lesz szó.
4. Egy – tűnjék ismét elkoptatott frázisnak –, a laikusok számára is érthető nyelvezetű ismeretterjesztő-kampányt kell újtára indítani, ami megismertetné az emberekkel a ragadozó emlősöket és felhívna a figyelmet az élőhelyek megóvásának fontosságára.

Mindezek után, talán nem haszontalan, ha a hermelinre vonatkozó, több éves tapasztalatokat magában foglaló összegzést is röviden összefoglalom.

- Kijelenthető, hogy országosan a menyétféléink közül a molnargörénnyel együtt talán a legkevésbé elterjedtebb, igaz – elsősorban eddig ismert vagy csak sejtett életmódjára visszavezethetően, valamint kedvezőtlen környezeti feltételek miatt – nagyon-nagy különbségek vannak hazánk tájegységei között.
- Emiatt hívtam már fel több alkalommal is arra a figyelmet, hogy a hazai hermelinpopuláció komoly kihívások előtt áll és kezdeményeztem a fokozott védelme elrendelését, valamint egy fajmegőrzési-terv kidolgozását és megvalósítását. Sajnos az ebbéli kérelmem süket fülekre talált.
- Röviden a következő szembetűnő szempontok jelenthetők ki múltbéli és a mostani adatsorok értékelésekor:
 - az alföldi régiókban mondható inkább jellemzőnek a felbukkanása – kivéve a homokhátsági és nyírségi, valamint más vízszegény, kiszáradóban lévő tájegységeket, amelyeknél bizonyíthatóan "ritkának" számít.
 - A dunántúli területeken is foltszerű az előfordulása, gyakoribb a dél- és nyugat-dunántúli régiókban és a Kisalföldön, míg a Dunántúli-középhegységben alkalmi előfordulása vált ismertté.
 - Ugyanakkor az Északi-középhegységben is változó az előfordulása, de pl. a Mátra a Bükk és a Zemplén egyes területein az nem feltétlenül mondható szórványosnak – erről még alább lesz szó.

Ami a beérkező és fentebb, de az azt megelőző több évre vonatkozólag ismertett adatokat, adatsorokat illeti, továbbra is megerősíteni látszanak a következőket:

- **A faj országos elterjedése továbbra is foltszerűnek mondható.**
- **Elsősorban a különféle vizes élőhely-típusoknál jellemző a jelenléte.**
- **Síkvidéki területeken jellemzőbb a felbukkanása.**
- **Dombvidékeinken és hegyvidékeinknél – az elmúlt években szerzett tapasztalatokat megerősítve – megjelenése nem nevezhető rapszodikusnak, de mégis ritkábbnak tekinthető az alföldi és síkvidéki tájegységeknél.**
- **Látható: az sem ritkaság, hogy ugyanazon vizes élőhely-típusnál mind a**

hermelin, mind a vidra előfordulása ismert. Ezért érdemes lenne a két faj egymáshoz való “viszonyulását” is szakma górcső alá állítani – de akár mindezt kiegészítve az ugyanott előforduló más menyétfélékre is ki lehetne terjeszteni.

- Minthogy azt is fontos lenne kutatni, hogy ahol az egyik faj jelenléte bizonyított, míg a másiké nem, és viszont, annak mi lehet az oka.

Befejező gondolatok

A hermelin hazánkban védett, természetvédelmi értéke jelenleg 10 000 forint. Szerepel a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) optimális programjában (BMP1), valamint a Berni Egyezmény III-as függelékében is.

- **BMP1 (elterjedési-monitorozás):** Alapvető igény, hogy értékelhető elterjedési és faunisztikai adatokkal rendelkezzenek a hazánkban honos állatfajokról, és az összegyűjtött információkat rendszerezzék az erre hivatott szakmai műhelyek. A BMP1 ezt kívánja szolgálni. Országos szintű program és az emlősfajok általános helyzetében bekövetkező változások trendjét igyekszik rögzíteni. Maga az országos monitorozás, az egyes fajok faunisztikai adatainak megszerzéséhez szükséges módszerek munkaigényességétől függően, minimális vagy optimális programban szerepelhet.
- **Berni Egyezmény:** 1979-ben hozták létre. A vadon élő állat- és növényfajok, és élőhelyek védelméről rendelkezik, különös figyelemmel a veszélyeztetett fajokra (beleértve a vonuló fajokat is) és élőhelyekre, valamint ezek minél hatékonyabb védelme érdekében az országok közötti együttműködés előmozdítása is a célja. A III. függelékben szerepelnek halászható és vadászható fajok is, de nincs ellentmondás, mert az egyezmény egyértelműen megállapítja: "védelemnek minősül az is, ha valamely faj hasznosítása törvényes korlátozásokkal történik". (Egyébként a hazai menyétféléink közül valamennyi megtalálható a Berni Egyezmény valamelyik függelékében: a menyét, a házi (közönséges) görény, a nyest, az európai borz és a hermelin III. függelékben, míg a molnárgörény, a nyuszt és a közönséges vidra a II. függelékben, akárcsak az európai nyérc, amelynek valamikori magyarországi előfordulását is napjainkban szakértői körök élénken tagadják).

Ami a faj magyarországi elterjedését illeti, arról elmondható, hogy olyan alaposan, mint például a vidraállományt még soha nem térképezték fel, többnyire esetleges beszámolókra, hallomásokra és ezekből levezethető következtetésekre hagyatkoztak. Ezek azonban, mint ma már tudjuk, sok-sok valótlanyságot, ebből adódóan pontatlanságot és téves értékelést tartalmaztak, már csak azért is, mert nem egyszer megtörtént, hogy a menyétet és a hermelint egyszerűen egy kalap alá vették.

Az elmúlt bő száz év szakmai publikációinak csak egy valóban jelentéktelen töredéke tett említést a hazai előfordulásáról. Ezekből úgy-ahogy kitetszik, hogy pl. az 1900-as évek elején és közepén:

- leginkább az Alföldön, a Tisza-, valamint a Duna-mentén, illetve a Duna-Tisza között és a középhegységeink egy részén ismerték az előfordulását. De más országrészekből is beszámoltak szórványos felbukkanásáról, pl. a Balaton, a Velencei-tó és a Bodroghöz említhető; **ne felejtjük azonban,** hogy akkoriban egészen más volt a megnevezett területek környezeti állapota, mint napjainkban: magyarán, zömük vízben sokkal gazdagabb volt!

Mindenesetre Vásárhelyi István már 1932-ben felhívta a figyelmet arra, hogy a hermelin "kíméletet érdemelne", ami alatt azt értette, hogy továbbra is vadászható maradt volna, de egy meghatározott időszakban azt – az úgynevezett fiókanevelés idején márciustól nyár derekáig –

átmenetileg megtiltotta volna. Felvetése sem ekkor, sem 1958-ban, amikor megismételte nem talált értő fülekre. Végül is 1974-ben lett védett, de 1982-ig szárnyas és baromfitelepeken megengedett volt a vadászata, azóta azonban már az is tilos.

Napjaikban sem beszélhetünk egységes, összefüggő magyarországi populációról. Ha az ebbéli ismereteim helytállóak, akkor a véleményt formáló hazai szakemberek és szakmai műhelyek feltevése szerint:

- leggyakoribb az alföldi és a délnyugat-dunántúli tájegységeken, valamint a Kisalföldön, míg ritka, esetleg hiányzik Duna-Tisza-köze nagy-, és a hegyvidékeink jelentős részéről – ez utóbbit azonban magam egyértelműen kétségbe vonom; lásd a múltban és most közölt adatokat.

A Tolcsva-pataknál (**a Hutáknál**), a Hotyka-pataknál (**Makkoshotykánál**), valamint a Bózsza-pataknál (**Mikóháza és Pálháza között**) találtam már pihenőhelyét és fészket az említett kisvízfolyások által kimosott gyökerek közé, valamint kőomladékok hasadékaiba és faodvakba rejtetten is – a nevezett területek Borsod-Abaúj-Zemplén-megyében találhatók. De van egy helybéli vadászembertől kapott értesülésem is, amit e-mailben közölt velem legelőbb 2008 őszén, majd azt követően több alkalommal is, miszerint a Csenkő-pataknál (**Telkibányánál**) látott hermelint.

A Mátrából is vannak valóban hiteles hermelin észlelések: **Galyatető (Mátraszentimre)**: Gyöngyös-patak; **Gyöngyöspata**: Rédei-Nagy-patak; és **Gyöngyöstarján**: Tarján-patak említhető (Heves-megye). De a Bükkből is kaptam már, igaz egyszer-másszor még a bejelentő által is bizonytalanul megfogalmazott észleléseket: **Almár**: Tárkányi- és Eger-patak (Heves-megye); **Tibolddaróc**: Kácsi-patak; **Bogács**: víztározó – horgászvíz – és Hór-patak nevezhető meg (Borsod-Abaúj-Zemplén megye). 2009 decemberében és 2012 márciusában, az egész országot megbénító havazás után az aggteleki **Tornakápolnánál** az ottani, horgászvízként “funkcionáló” Jósza-patak szakasz mentén is vélhetően hermelineket láttak, valamint a közeli **szőlősardói és teresztenyei Rét-pataknál** is.

A “hivatalos szakmatudományos” verdikt azonban az, mint fentebb már megjegyeztem, hogy nem jellemző, vagy kimondottan ritkának tekinthető a faj jelenléte a középhegységeinkben és a dombvidékeinken (**lásd erről: Magyarország emlőseinek atlasza – Kossuth Kiadó, 2007; Magyarországi ragadozó emlősök – Szent István Egyetem Vadvilág Megőrzési Intézet, 2010**).

Kijelenthetem azonban, mégpedig a most és a múltban szerzett adatokra támaszkodva: alapvetően elhamarkodott és ebből adódóan pontatlan ez a sarkos állítás. Egyszerűen arról van szó – amit azonban, mi tagadás hajlamosak vagyunk elfelejteni, vagy nem tudomást venni róla –, hogy mindezidáig, amíg önszorgalomból a kérésemnek megfelelően a Kollégák nem kutattak és kutatnak utána, nem foglalkoztak ezekkel az élőhelyekkel a szakértői műhelyek. Beérték azzal, hogy az általánosan elfogadott vélelemnek megfelelően a hermelin kizárólag az alföldi és síkvidéki tájegység kisragadozója. Nagyot tévedtek, amit ideje lenne beismerniük.

A félreértések elkerülése végett kijelentem: **nem azt állítom, hogy a középhegységeink és dombvidékeink valamennyi kisvízfolyásánál, csatornájánál és tölcsőjénél találkozhatunk hermelinnel**, hanem csak arra szeretném felhívni a figyelmet, hogy a napjainkban közkeletű és általam is bírált állásponttal szemben gyakoribb ezeken az

élőhelyeken, mint azt feltételezik, sőt, igazolt, „cáfolhatatlan” tényként közlik.

I. Melléklet: Az „Alapítvány a vidrákért” szervezet által használt kérdőív a vidra- és a hermelinállományok felmérésekor

Megye, ahol a felmérés történt

Legközelebbi települések, ahol a felmérés történt

A terület neve, ahol az észlelés történt

A terület ismert (becsült) nagysága, ahol az észlelés történt. Ebből becsült vízfelület

A terület leírása: mesterséges tó, természetes tó, folyó, csatorna, patak, víztározó, stb.

A parti és vízi vegetáció típusa: nádas, sás, rét, erdő, egyéb

A felmérés eredménye: van vidra/hermelin – nincs vidra/hermelin

Állandónak mondható-e a vidra/hermelin a területen: igen – nem

Az észlelés módja: lábnyom, hulladék, zsákmánymaradvány, egyéb

A felmérő neve, elérhetőségei

II. Melléklet: Javasolt szempontok a hermelin- és vidraállomány-felmérés során

A vidra- és hermelinállomány-felmérésekor az alábbi legfontosabb ismérvek figyelembe vétele fontos

- Vizes élőhelyeknél, azok a kisvízfolyás-, csatorna- és folyó-szakaszok (a továbbiakban vízfolyások) mindenféleképpen megvizsgálandók, ahol az autóutak keresztezik ezeket, és ahol az átvezetést híddal oldották meg. Ezeken a hídalj-szakaszokon, ha a területen élnek vidrák, akkor rendszerint jelölnek, többnyire bélsárral.
- Ha a hídalj olyan, hogy ott nem található köves, kavicsos, homokpados kiszálló, mert mondjuk, csupáncsak átereszként funkcionál, akkor fontos, hogy a vízfolyás mentén, annak vidrafelmérés esetén legalább 500-600 méteres szakaszát megvizsgáljuk, hermelin esetében elégséges 100-2000 méter is. Főleg a víz fölé benyúló ágak fontosak, illetve kiálló kövek, mert ezeket a vidra többnyire bélsárral megjelöli.
- Vízfolyások találkozásánál azok csatlakozási helye (torkolata), valamint az onnét számított 100-200 méteres szakasz a jó helyszín, főleg ahol benyúló ágak, kiálló kövek, alámosott gyökeres partrészt találhatunk.
- Halas- és horgásztavaknál a műtárgyak környéke, és a tavak be-, ill. kifolyó csatornaszája a "biztos" helyszín, mert ezeket is előszeretettel használják a hermelinek és a vidrák területjelölésre, és/vagy "üzenethagyásra" a többi hermelin és vidra számára.

A felmérés során leginkább a hermelin és a vidra bélsarát találjuk meg – ami

- Vidra esetében, ha friss nyálkás, zöldszínű, erősen pezsmailatú, míg a régebbiek sötétzöldek, zöldes-barnák. Ami feltűnő bennük, hogy jól kivehetők a halszállkák és a pikkelyek.
- A hermelin esetében hengeres, hosszúkas és mindkét vége hegyes, többnyire sötét barna színezetű, bár pl. béka vagy hal elfogyasztása után sötétzöld is lehet, akárcsak a vidráé.

Zsákmánymaradvánnyal is találkozhatunk.

- A vidra – akárcsak a többi menyétféle ragadozó – az áldozatát (vagyis legtöbbször a halat) mindig a fejénél fogja meg, és ott vagy a kopolyájánál bontja meg. Ha olyan haltetemet találunk, aminek a hasfala, vagyis a lágyékrésze van kikezdve, az szinte sohasem vidra, hanem más emlős: patkány, esetleg macska.
- A hermelin által hátrahagyott zsákmánymaradványból akkor következtethetünk arra, hogy talán hermelin zsákmányára bukkantunk, ha:
 - Elsősorban a koponya és/vagy a toroktájék van összeharapdálva – nem egyszer lefejezi áldozatát, ami szintén menyétféle sajátosság, mert így tesz a menyét és a görény is, de amikor az állatkertben európai nyércet tartottunk, náluk is megfigyelhettük ezt.
 - A beleket kiszakítja, és úgy eszik belőlük, vagyis nem csak felbontja a hasfalat, majd úgy nyúl a belekhez, hanem szó szerint kitépi az üregből a belső szerveket.
 - Jobbára a megrágott fejet, a végtagokat, a farkat és (ha madár szerepelt az étlapon) a tollakat, valamint a bőrt visszahagyja. A békát szabályosan és szó szerint megnyúzza,

kifordítja a bőréből és a hasát, valamint a végtagok húsosabb felületét eszi meg, akárcsak a vidra vagy a patkány. A madarakat, pedig alaposan megszabadítja tollruhájuktól, és szintén az “ízletesebb” falatokat falja be.

- Előfordulhat, hogy az áldozat szinte sértetlenül marad hátra, mert annak csak “meglékelt” koponyájából ivott (jobban mondva: evett, mégpedig az agyvelőt); ez nem csak a hermelin, hanem a menyét – és talán a görény? – jellegzetes viselkedése is. Ez számukra, mint volt már róla szó állítólag szükségszerű, hiszen az anyagcseréjük rendkívül élénk, és az agyvelő, valamint az azzal együtt elfogyasztott vér olyan, tömény koncentrátum, ami számukra akár életszükségletnek is mondható.
- És nagyon jellegzetes az, ahogyan kiszívja a tojáshéjat. Mert nem feltöri, és úgy nyalja fel a tartalmát, mint, pl. a róka, hanem valamelyik végénél kis lyukat harap a tojáshéjba, és azon keresztül szűrcsöli ki a tartalmát.

Lábnymok

- A vidra lábnyoma nagyon jellegzetes: keres, és jól kivehetők a karmok lenyomatai is, valamint hóban és puha iszapban a láb-közötti részeken a farkának a lenyomata. Az úszóhátyák csak nagyon ritkán rajzolódnak ki, főleg nagyon friss porhóban.
- A hermelin esetében viszont könnyű összetéveszteni a menyétével. Tapasztalatom szerint a cirka 15-20 mm feletti nyomhossz az, ami támpontot adhat, az ennél kisebb talpnymok olyannyira elmosódnak, hogy azokból semmit nem lehet kiolvasni. Nyomszélessége többnyire 10-15 mm, lépés, illetve ugrótávolsága: 30-75 cm. A lábnyom alakja ovális; mind az öt ujjpárna, valamint valamennyi karom lenyomata kirajzolódik az iszapban, vagy a puha porhóban. Fontos ismételni: a két középső lábujja azonos hosszúságú, vagyis nem olyan, mint pl. görényé, amelyeknek középső lábujja jól kivehetően hosszabb a többinél! A kisujja lenyomata sem vehető ki minden alkalommal; ilyenkor csak négy ujjlenyomat marad hátra. Többnyire rövid ugrásokkal halad, ilyenkor előbb három, majd kettő, azt követően szintén három talpnymomat található az útvonalán, mintha egyszer három lábon ugrált volna, majd pedig kettőn. Amennyiben fut, a nyomképe ettől eltér: csupán egymástól távolabb eső páros nyomok vehetők ki, vagyis egymás mellett hagyja hátra lábnyomait; de az is megtörténhet, hogy olyan szaporán rakja a lábait, hogy azok egymás előtt szinte katonás – bár meg kell hagyni: kissé dülöngélős – sorrendben sorakoznak.
- Télen, friss hóban, azokon a vízfolyás-szakaszokon, ahol a vidra békében érzi magát, és a partfal meredek, előszeretettel szánkózik, ilyenkor a csúszásnyomok és a lábnyomatok, valamint a bélsár is nagyon könnyen észrevehető.
- Télen – leginkább novembertől március elejéig – van a vidra legfőbb nászidőszaka. Ilyenkor kimondottan hangosak, és ekkor a hangjukat is meghallhatjuk: ez egy rozsdás ajtó nyekergésére emlékeztető, de ütemesen ismétlődő hang, az úgynevezett: vidrafütty. Ha a hímek összeakaszkoznak, akkor a verekedés során rikácsolnak és vinnyognak.
- Erős fagyok idején, mindkét faj előszeretettel keresi fel azokat a vízfolyás-, és/vagy tószakaszokat, ahol többnyire gyengébb a jég (pl. a nádasok mentén), és azt be tudja törni, vagy a horgászok által vágott lékeket használja.

III: Melléklet: Egy kis hermelinetológia

Tisztelt Olvasó!

Úgy gondolom, nem árt, ha röviden összefoglalom azokat az ismereteket, amelyeket a hermelin életéről tudok – remélhetően a valóságnak megfelelően. Bővebben erről a „Hermelinnyomon, Magyarországon – ismerjük meg e kecses menyétféle ragadozónkat (hermelinetológia)” című könyvemben olvashatnak, amely elérhető és letölthető a szakmai honlapomról.

Néhány fontos ismertetőjegy a hermelinről

- Testhossza 25-40 centiméter közöttre tehető, amiből a farka 8-12 (15) centimétert tehet ki. A nőstények termetre kisebbek, mint a hímek. A kifejlett jószág testsúlya többnyire 120-400 gramm közé esik, bár hallottam, értesültem ettől “súlyosabb” hermelinről is. Igaz csak három esetben.
- Testének felső oldala és farkának töve nyáron barnásvörös, télen fehér; alsó oldala mindig fehér, némi sárgás árnyalattal. A farka vége, többnyire annak utolsó harmada azonban mindig fekete.
- Azon emlősökhöz tartozik, amelyek télre és nyárra színt váltanak. A vedlése mindkét alkalommal hozzávetőleg egy hónap alatt megtörténik. Nyári szőrén jellemző a fekete torokfolt. A téli vedlés, abban az esetben, ha valóban megtörténik, a feltételezésem szerint valamivel gyorsabban végbemegy, mint a tavaszi. Az eddigi megfigyeléseim szerint ugyanis tavasszal nehezebben és lassabban cseréli a szőrzetét, ami, és ezt szintén csak feltételezem, szoros összefüggésben lehet, sőt, talán van is az időjárással. Azaz azt vélelmezem, hogy ha minél hűvösebb a nappal és az éjszaka, minél kitartóbban fedi a határt még hótakaró és a vizeket jégpáncél, annál lassabban váltja a bundáját. Ekkoriban is látható a barna-fehér foltos gubancos szőrzetű hermelin.
- Karcsú és nyúlánk testalkata elsősorban talajszinti és földalatti zsákmányolásra teszi alkalmassá, mindazonáltal jól úszik, ugrik és kúszik, alkalmanként – feltehető – így is prédához juthat.
- Azt tartják róla, hogy leginkább hajnalban és alkonyat idején mozog, de a megfigyeléseim ennek némiképp ellentmondanak, ugyanis többször tapasztaltam, hogy nappal is hasonlóképp tesz, amit ismerőseim és barátaim is rendre megerősítettek és megerősítenek.
- Véleményem szerint szinte mindig csak zsákmány után kutató hermelint látni mozgásban, még olyankor is, amikor már a kölykök is kijárnak a fészekből; ez alól talán csupán a párzási idő tekinthető kivételnek. Mindig kapkodóan gyors, a rá és menyétféle rokonai zömére olyannyira jellemző elnyújtott szökkelésekkel halad: a hátát felpúposítja, fejét a földhöz szorítja, így keresi leendő áldozata illatát, hogy aztán felfedezve megölje és felfalja.

Ismereteim a hermelin táplálkozásáról

- Fészkelését és/vagy tartózkodási helyét befolyásolhatja az általa kiválasztott területen található zsákmányállatok, elsősorban rágcslók elérhetősége is – gondolom én, de hogy ez valóban így van-e, bizonyítani nem tudom. Csupán arra a szakmai körökben többnyire elfogadott feltételezésre utalok, miszerint minden állatfaj elsősorban az általa preferált zsákmányfajokban gazdag területen igyekszik “tanyát verni”. Mellesleg azonban a rejtőzködéshez és fészkeléshez alkalmas földterület és annak vegetációborítottsága is befolyásoló tényező (lehet) – a véleményem szerint a vidránál például leginkább ez utóbbi játszik döntő szerepet és nem az elérhető táplálékmenyiség –, valamint a terület zavartsága sem (lehet) mellékes.
- Tapasztalataim szerint főként pocok és egér szerepel az étlapján, talán cickány is, ebben viszont nem vagyok biztos, de nem veti meg a halat, a kétéltű és hüllőhúst sem, valamint szívesen “nassol” friss-ropogós madárhúst és tojást.

Tény azonban, hogy, mint minden menyétféle falánk jószág. Ezen nincs is mit csodálkoznunk, de még nem tapasztaltam és igazán **hiteles** forrásból nem is hallottam, hogy a hermelin halomra ölte volna az általa zsákmányolt fajokat, csak azért, hogy a sokat hangoztatott, úgymond: **“ismert és bizonyított telhetetlen vérszomját”** kielégítse. Feltehető, és ezt bizonyítatlanul jelentem ki, csak annyit zsákmányol, amit elfogyaszt, és a zsákmányállat testtömege saját testsúlyánál nem, vagy alig-alig lehet nagyobb.

Ismereteim a párzási időről és a kölykök neveléséről

A párzási idejéről az általam ismert magyar nyelvű szakmai publikációkban, a múltbeliekben, de még a napjainkban megjelent dolgozatokban is rendre kétféle, egymásnak szögesen ellenmondó felvetés olvasható:

1. **Eszerint kizárólag a nyári hónapokra, elsősorban júniusra és júliusra tehető, de áthúzódhat augusztusra is** – sokáig magam is e véleményen voltam;
2. **Mások viszont azt állítják: nászukat csak és kizárólag február-márciusban tartják a hermelinek.**

Ugyanakkor a rendelkezésemre álló külföldi publikációk, illetve ott élő ismerősem, barátaim révén közlöm, hogy egyes államokban milyen időpontokat jelölnek meg a szakkönyvek.

- **Németország: február-június;**
- **Szlovákia: március-május; február-augusztus;**
- **Románia: február-május; április-augusztus.**
- Párzási időben, ha még pár nélküli a nőstény, a hím keresi fel. **Itt máris meg kell említenem a szakmai publikációkból kiolvasható újabb ellentmondást.** Eszerint: **1.** ezt követően életük végéig együtt maradnak, míg **2.** csak a párzás idejéig élnek közösen, majd a hím, amint teheti – gondolom én, a lehető leghamarabb –, elhagyja a nőstényt.
- A párzás mindössze 5-10 napig tart, heves és hosszadalmas, akárcsak a többi menyétfélénél; a kopuláció időtartama akár 20-25 perc is lehet, de szakirodalmi

beszámolók megemlítenek ennél hosszabb idejű párzást is.

- Vemhességi ideje, ha a párzás nyáron történik a csíra nyugalmi állapota miatt 8-9 hónap, a kicsik áprilisban és/vagy májusban születnek, és a szakirodalmi adatok szerint 1-6, de többnyire 2-4 kölyköt vethet a nőstény.
- Ha azonban a nász valóban tél végén és/vagy kora tavasszal esedékes, akkor a vemhességi idő csak 8-9 hét, lévén az ellenmondásos szakmai publikációk ritka kivételként egyvalamiben mégiscsak ugyanazt állítják: a kölykök áprilisban vagy májusban születnek.
- Szakirodalmi beszámolók szerint a kölykök bundája születésükkor fehéres-sárga, szemük zárt, ami körülbelül egy hónap múlva, többnyire 25-35 (egyesek szerint 40) napos koruk között nyílik ki.
- Másfél-két hónapig anyatejen is élnek – bár vannak, akik úgy vélik, csupán egy hónapos korukig –, de már harmadik hetesen, vagyis még a szemkinyílás előtt szüleik összerágott zsákmányt is leraknak számukra, amelyeket nyalogatva kóstolgatnak. **(A megfigyeléseim szerint ugyanígy tesz a menyét és a görény is a csemetéivel, de állítólag a vidra is, amit én még nem tapasztaltam, de nagyon is elképzelhetőnek tartok).**
- Szemkinyílás után egyre kevesebb anyatejet vehetnek magukhoz, de ekkortól mind több szilárd táplálékot kapnak.
- Vagy közvetlenül a szemkinyílás utáni napokban, vagy legkésőbb másfél hónaposan hagyják el a fészket – **erről is ellentmondásos állításokat olvasni a szakmai publikációkban** –, mindenesetre ekkortól kezdve már feltehetően követik a szülőjüket/szüleiket a vadászatra, sőt 8-9 hetesen együtt vadászhatnak, majd hamarosan külön-külön is.
- A kölykök önállósodása a szakirodalmi feltételezések szerint 3-4 hónapos korukra tehető, többnyire még a tél beállta előtt szétválnak a családok, bár lehet, ez sem mindig van így.
- A kölykök egy ideig együtt maradnak, majd nem tudni mikor, szétválnak: lehet nemek szerint, tehát a hímek és a nőstények külön-külön, de lehet, hogy ennek nincs jelentősége. Idővel azonban végleg elválnak. Hogy ez mikor és miképpen történik, azt sem tudom, a szakirodalmi beszámolók ebben sem egységesek. Van, amelyik szerint tavasz elejéig, legalábbis a jeges idő elmúltáig együtt maradnak, és van, amelyik úgy véli, időjárástól függetlenül már télen búcsút mondanak egymásnak. Mindenesetre, ahogy a többi menyétfélénél lehet – gondolom én –, saját területet néznek maguknak, amit birtokba vehetnek, így készülve fel a “családalapításra”.
- A territóriumának sajátosságairól (pl. nagyságáról, vagy más territóriumok átfedésének lehetőségéről stb.) szintén keveset tudni, hiszen a szakmai közlemények e tekintetben is sok-sok kihámozhatatlan ellentmondást tartalmaznak. Gyanítom azonban, hogy összefüggésben van, jobban mondván lehet: a területen élő hermelinek számával; a terület növényborítottságával; a zsákmánybőséggel és/vagy hiánnyal; valamint a terület zavartságával.
- A kölykök nevelésében **valószínűleg** a hímek is segíthetnek, és itt felhívom arra a

figyelmet, hogy szintén a feltételezésen van a hangsúly, mert ennek ellenmondó publikációk is ismertek!

- Ivarérettségét a hermelin, lehet akkor éri el, amikor a menyét, vagyis hozzávetőleg egy éves korában. Feltételezem azonban, hogy a hermelinnél is igaz lehet, ami a menyétnél, a görénynél, a nyestnél, de a vidránál is, azaz: a nőstények korábban “érnek”, mint a hímek.
- Élettartamáról sem tudok semmi konkrétumot mondani, talán 5-6 évig élhetnek; legalábbis a szakmai publikációkban többnyire ez az időhatár bukkan fel leggyakrabban; igaz, van egy ettől eltérő tapasztalatom.

IV. Melléklet

Javaslat a hermelin (*Mustela erminea* Linnaeus, 1758) zárttéri – állatkerti és/vagy vadasparki – tartására és szaporítására

1993 és 1999 között a Fővárosi Állat- és Növénykertben sikeresen szaporítottuk a vidrát, mely munkának a kezdeményezője, valamint koordinátora voltam. Sajnos 1999-ben született egy minisztériumi határozat, amely külön engedélyhez kötötte a hazánkban élő fokozottan védett emlősök szaporítását, és bár igényeltük ezt a külön engedélyt, nem kaptuk meg.

Már akkoriban felvettem a nem fokozottan védett hermelin zárttéri szaporítását is, ezt azonban a hazai állatkertek, vadasparkok nem vállalták fel.

Mindazonáltal továbbra is fontosnak tartanám, hogy egy átgondolt, szakemberek által megvalósított természetvédelmi-program induljon útjára hazánkban a hermelin életének megismerése érdekében, és ennek során megvalósuljon zárttéri tartásának és szaporításának a kidolgozása is. Ismert, hogy a hazai állatkertek és vadasparkok sokat tesznek a hazai állatvilág megmentése érdekében, így ha felülbírálván eddigi álláspontjukat elfogadhatónak tartják a felvetésemet, és azt az érintett szakhatóság jóváhagyja, akkor bármely intézmény – amelynek rendelkezésére állnak a megfelelő anyagi és szakmai kapacitásai – felvállalhatja a hermelin zárttéri tartását és szaporítását. Ezzel egyébként úttörőmunkát venne a vállára!

Ugyanis egy zárttéri tartás és szaporítási-program megvalósítása feltétlen közelebb vihetne bennünket a kitűzött cél eléréséhez, vagyis a szaporodásbiológiája és kölyöknevelése megismeréséhez.

Alább – mintegy kiegészítve a III. Mellékletben írtakat – erre teszek egy rövid szakmai javaslatot. **A javaslatot csak nagyvonalakban vázolom, ha akad „vállalkozó” állatkert vagy vadaspark, akkor az ottani lehetőségeket figyelembe véve részletes kidolgozására is sor kerülhet.**

Elhelyezés, kifutó

Egy-egy jószág számára három részre osztott terület ajánlott, ezek összterülete legkevesebb 10 m² kell legyen. A három részből kettő elkülönített rekesz (fészek, búvóhely), minimum 1-1 m² (vagy 1,5-1,5 m²), míg a fennmaradó 8 m²-en (vagy 7 m²-en) kialakítható a kifutó változatos és gazdag környezettel. A szárazföld-víz arány 4:1, a medence mélysége nem lehet több 0,5-0,7 méternél.

Fontos, hogy a medence partvonala mentén megfelelő takarást alakítsunk ki: növényzet, kövek, odvas és üreges fatuskók legyenek annak teljes hosszában, mert ez elősegíti a normál viselkedést (az állat biztonságban érzi magát). A medencébe is ajánlott köveket, gyökereket elhelyezni, persze úgy, hogy a szükséges vízcseré és medencetisztítás során ne jelentsen gondot.

A szárazföld: füves kifutó, sűrű növényzettel, változatosan homokos és kavicsos talajjal, kövekkel és üreges farönkökkel, amelyek védelmet biztosítanak a jószágoknak.

A hermelin egyfelől nagyon jól ás és kapar, másfelől pedig kiválóan ugrik és mászik, ezért a kifutó alá, megelőzendő a szökést, háló vagy vasbeton szükséges. A kerítés legfeljebb 1

(1,2) méter – a hótakaróval is számolni kell! –: tömör, vagy acélháló, amelynek a felső részét 25-30 cm széles fémlappal kell befedni, amelynek az alsó része a kerítéstől eláll; akár villanypásztoros kerítés használata is szóba jöhet. A kerítés sarkai nem lehetnek élesek, a kifutó dekorációs anyagait a kerítéstől 1 méterre vagy valamivel távolabb kell elhelyezni, valamint ügyelni kell a vegetációra is, pl. ki és/vagy belógó ágakra.

A kerítés szemmérete 10x10 mm, a kifutóba nyíló ajtónál 25-30 cm-es küszöb.

Búvó-dobozok, fészkek

A kifutó végébe kell elhelyezni az ajánlott két rekeszt, kihúzható tolóajtóval. Mindkét dobozt további két részre kell osztani: az egyiket alvóhelyként, míg a másikat WC-nek használják. A két doboz egymástól elválasztható legyen, de úgy, hogy azokat bármikor össze is lehessen nyitni (tolósúber).

A dobozok megfelelő szellőztetéséről sem szabad megfeledkezni. A bejárat nyílás átmérője: 3-5 cm.

Javasolt lenne a búvó-dobozokba kamerákat is beszerezni, amit az ápolói szobából lehetne működtetni, hiszen, ha sikerül a szaporítás, akkor sok, ma még ismeretlen kérdésre így választ kaphatunk.

Takarmányozás

Fontos a változatosság: nyers és főtt hús, élő állat (egér vagy rovar), tojás, hal, alkalmasint gyümölcs. A takarmányt napjában kétszer kell felkínálni (reggel és délután), kivételt a fias nőténynek jelentenek (nekik legalább háromszor), míg a már fészket elhagyó kölyköknek + anyjuknak négyszer. Ez utóbbi esetben is ügyelni kell arra, hogy élő zsákmányt is felkínáljunk, hogy a kölykök elsajátíthassák a vadászatot.

Napi munka

Minden hermelint napjában legalább kétszer: reggel és délután ellenőrizni szükséges, kivéve a fias nőtényt, az ellést követő 7-14 napig – ebben az időszakban nagyon félénk, és ha megriad valamitől, akár még a kölykeit is elpusztíthatja, vagy magára hagyhatja.

Takarítás: reggel, ilyenkor cserélendő a beszennyezett alomanyagok, a WC és a vízmedence tisztítása.

Tenyésztés

Hogy tél végén és tavasszal vagy nyáron van-e a párzási ideje, netán egész évben folyamatosan, mint a vidrának nem tudjuk pontosan – erről lásd a III. Mellékletben írtakat. Időtartama vélhetően 5-10 nap, vemhességi idő vagy 8-9 hónap, vagy 8-9 hét. A kölykök születése, amit bizton állíthatunk: április-május.

A párokat már az egymás mellett kialakított kifutókban télen érdemes úgy tartani, hogy

láthassák egymást, és érintkezhessenek is (pl. összeszagolhassanak). Eleinte kerülük egymást vagy sokat veszekszenek, ezért nem szabad összeengedni őket, mert könnyen súlyosan megsebezhetik egymást. Célszerű lehet az is, ha alkalmanként a párok kifutót „váltanak”.

Amikor a nőtény ivarzani kezd, a jószágok viselkedése megváltozik: mind gyakrabban keresik egymást, sokat „szájalnak”, feltűnően izgatottak, alig esznek.

Ekkor nyitható össze a két kifutó. Az első órákban vagy egy-két napon keresztül előfordulhat verekedés, pl. akkor, ha a hím a nőtény területére megy, vagy bemerészkedik annak a búvó-dobozába. Ha a verekedés csak másodpercekig tart, nem szabad közbeavatkozni, viszont, ha ennél tovább, vagy feltűnően heves, azonnal szét kell választani őket. Ha a szétválasztást követő órákban vagy napon a kerítés mentén ismét keresik egymás társaságát, újra meg lehet próbálni az összeeresztést. Abban az esetben, ha ismét komoly verekedés alakul ki, el kell különíteni őket és további szoktatásuk javasolt, vagy pedig inkább új hím kipróbálása.

Fialás előtt a nőtény viselkedése megváltozik: „kikerekedik”, nehezebben mozog, megnő az étvágya, ingerlékenyvé válik. Ilyenkor megfelelő mennyiségű alomanyagot kell a rendelkezésére bocsátani (pl. friss szénát), hogy elkészíthesse a fészket, ahol világra hozhatja a kölykeit. Azt nem tudni, hogy a kölyköket együtt nevelik-e a szülők vagy csak a nőtény. Ha a nőtény feltűnően agresszívvá válik, akkor a hímet mindenféleképpen le kell választani.

A kölykök 3-4 hónaposan önállósodnak, ekkor a szülő(k) viselkedése megváltozik, mind erőszakosabbá válnak (bár ez nem magától értetődő, mert vannak adatok arra, hogy a következő év tavaszáig együtt maradtak a családok). Mindenesetre, ha a szülők erőszakosak, a kölyköket le kell választani, akik viszont együtt tarthatóak.

Ha a kölykök nem szelídülnek meg – erre külön oda kell figyelni –, érdemes lenne repatriálásuk (megjelölésük, szemmel tartásuk: ez izgalmas kukatói munka, pl. egyetemistáknak), ha ez nem lehetséges, felajánlásuk külföldi állatkerteknek vagy természetvédelmi szervezeteknek. Az is fontos, hogy a tenyészpárok, vagyis a felnőttek se szelídüljenek meg.

A javaslat megvalósulásához szükségesek az alábbiak

1. Az illetékes szakhatóság engedélye, pl. abban az esetben, ha csapdázásra és/vagy repatriálásra kerül sor.
2. Kifutók megtervezése és megépítése, ezzel egyidejűleg részletes tartási-, szaporítási, valamint ha szükséges élvebefogási-terv kidolgozása. Szintén ki kell dolgozni a szaporulat jövőjére vonatkozó lehetőségeket (szabadon engedés, más állatkertben, vadasparkban tartás szabályait).
3. Jószágok beszerzése: ha van bel- vagy külföldi állatkertben vagy vadasparkban megszerezhető hermelin, akkor onnét. Ha nem, akkor a természetből, ami mindenféleképpen télen történjen. Ebben az esetben azonban „árnyékra is vetődhetünk”: hiszen a csapdázás során egyáltalán nem biztos, hogy sikerül mindkét nembeli hermelint fogni, valamint fenn áll a veszélye annak, hogy már vemhes nőtényt fogunk meg. Szükséges, hogy közvetlenül a

csapdázást követően megvizsgáljuk őket: ha megfelelnek számunkra, akkor gondoskodni kell a szállításukról és elhelyezésükről – a legjobb az, ha még ivaréretlen fiatalok kerülnek kézre –, ha viszont pl. vemhes nőstény, azonnal el kell engedni.

4. Ha csapdázással szerzünk jószágot, gondoskodni kell csapdákról, szakemberről – javasolt az Országos Magyar Vadászkamara hivatásos vadász tagozatának a segítségét kérni –, állatorvosról, hozzáértő ápolóról, valamint a lehető leggyorsabban történő szállításukról és a kifutójukban történő elhelyezésükről. Javasolt, hogy az ápoló(k) személye ugyanaz legyen.

V. Melléklet

Megismételt javaslat a hermelin (*Mustela erminea* Linnaeus, 1758) fokozott védetté nyilvánítására

Dr. Illés Zoltán

Államtitkár

Vidékfejlesztési Minisztérium

Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Államtitkárság

Budapest

Fő utca 44-50

1011

Tisztelt Államtitkár Úr!

Kérem, nézze el nekem, hogy ismételten megkeresem. Megint egy állampolgári kezdeményezéssel fordulok Önhöz, mint a témakörben illetékes államtitkárhoz. Azért írom, hogy megint, mert **2012. július 11-én már kezdeményeztem Önnél a hermelin fokozott védelmének elrendelését hazánkban, és amelyre Ön már 2012. július 21-én megküldte a válaszlevelét. Sajnos a javaslatfelvetésem nem járt eredménnyel, minthogy a 2013. február 17-én kelt megismételt javaslatom sem kapta meg az Önök részéről a szakmai támogatást.**

Az elmúlt évek során több általam összeállított tanulmányt megküldtem Önnek és Kollégáinak, amelyekben a vidra és a hermelin, rendelkezésemre álló előfordulási adatait összegeztem, majd azokból igyekeztem megfelelő következtetéseket levonni és javaslatokat megfogalmazni e két menyétfélénk jövőbeni kutatási programjaira és védelmére. **Jelenleg is folyamatosan feldolgozom a rendelkezésemre bocsátott hermelin előfordulási adatokat, amelyeket, ha minden a terveim szerint alakul, akkor 2014. februárjában publikálok majd.**

Bízást remélhetem, hogy az Önökhöz és szakmai közösségekhez eljuttatott, valamint az érdeklődők számára a szakmai honlapomról letölthető tanulmányok, megfelelő érvalapot adnak ahhoz, hogy újfent kezdeményezzem a hermelin fokozott védelmének elrendelését és természetvédelmi értékének 250 000 forintban történő meghatározását.

Talán Ön és munkatársai előtt is ismert, hogy a magyarországi hermelinállomány kutatásában hosszú évekig magam is tevőlegesen részt vettem – legfőképpen azonban a vidravédelemben –, de inaktívvá válásom óta is rendre foglalkoztat e kisragadozónk helyzete. Emiatt érzem kötelességemnek, hogy rendre összeállítsak olyan publikációkat, amelyek összefoglalják e menyétfélénkről a rendelkezésemre álló adatokat és információkat.

Fontos megjegyezni: ezek az adatok, adatsorok, információk nem egy előre eltervezett kutatási programok eredményeit tükrözik, mert ilyen jellegű kutatómunka megszervezésére nem volt sem mód, sem lehetőség.

Meglétük elsősorban annak köszönhető, hogy az "Alapítvány a vidrákért" szervezet 1995 és 2007 közötti működése során sikerült tevőleges kapcsolatokat kialakítani szakemberekkel és szakmai közösségekkel, amelyek jó része mindmáig „él”.

Számomra egyértelműen kiviláglik, hogy az eddig közzétett tanulmányokban, és az általam 2010-ben **„Hermelinnyomon, Magyarországon”** címmel kiadott ismeretterjesztő kiskönyvben megfogalmazott aggodalmak az évek haladtával mind kézzelfoghatóbbnak tűnnek. Magyarán: **a hazai hermelinállomány visszaszorulása és vélelmezett létszámcsökkenése is mind bizonyosabbnak tűnik.**

Ennek okai sokrétűek, függetlenek és mégis összefüggenek egymással; ezeket e levélhez csatolt mellékletben röviden összefoglalom – a teljesség igénye nélkül.

Tapasztalva azonban az újabb és mind gyakoribb „baljóslatú” bejelentéseket:

- elsősorban a már hosszú évtizede óta nyarankénti aszályos időszakot – lásd a 2012-es és 2013-as évet –, amely a vizes élőhely-típusaink esetében kedvezőtlen változásokat mutatnak,
- az országosan mind több régiót, kistérséget veszélyeztető belvizeket,
- valamint a tavasszal-nyáron várható kiszámíthatatlan hatással járó árhullámokat
- és az ezektől független, az élőhelyekre kedvezőtlen befolyással bíró, zömében antropogén hatásokat,

úgy vélem ismét kezdeményeznem kell Önnél az alábbiakat:

- VI. Szükség lenne egy olyan több évre szóló hermelinvédelmi programra, ami kellő módon és mértékben biztosíthatná a faj sikeres magyarországi megővését. Vagyis egy hosszú távú fajmegőrzési-terv is szükségszerűvé válhat, amit a témában jártas szakértők, szakértői közösségek dolgoznának ki és valósítanának meg. **(Sajnos napjainkban még egy 2012-ben megkötött úgynevezett „történelmi megállapodás” alapján a Vidékfejlesztési Minisztérium a hazai kisragadozók életének kutatásából diszkriminatív módon kizárta a nem vadászati érdekeltségű szakértői műhelyeket. Ilyenre sem a rendszerváltás előtt, sem attól kezdve, a jelzett időpontig nem volt példa hazánkban).**
- VII. De ha egy országos fajmegőrzési-terv nem lenne megoldható, az elmúlt évek tapasztalataira, szakemberekkel konzultálva már több publikációban is nevesítettem azokat a régiókat/kistérségeket, ahol megvalósulhatna a hermelinállományok kutatása; **ezeket lásd a szakmai honlapomon.**
- VIII. Ennek elsődleges célja: az élőhelyeken megőrizni a hermelinállomány(oka)t, valamint ott, ahol esetleg megjelenhet a faj, azt élőhely-kezeléssel, élőhely-megőrzéssel elősegíteni.
- IX. Lehetővé kell tenni, hogy az egymástól elválasztott populációk érintkezni tudjanak egymással, minek során azt is fel kell mérni, hogy az élőhelyek kedvezőtlen állapotváltozása mellett milyen más tényezők okozzák/okozhatják a faj állományának vélelmezett visszaszorulását.

Ezek a legfontosabbak, amelyeket a megítélésem szerint minél előbb el kell kezdeni, végre kell hajtani. Addig is azonban **ismét kezdeményezem, hogy a hermelint a Vidékfejlesztési Minisztérium nyilvánítsa fokozottan védettnek és a természetvédelmi értékét 250 000 forintban szabja meg.**

Tisztelt Államtitkár Úr!

Bízom abban, hogy az ismételt kezdeményezésemet mind Ön, mind a munkatársai ezennel most elfogadják, ezáltal valóban megvalósulhat egyfelől a fokozott védelem kihirdetése, másfelől a felvetett országos hermelinvédelmi program kidolgozása és megvalósulása is.

Kelt: Budapesten, 2013. december 27-én

A válaszát várva, barátsággal üdvözlí:

Gera Pál s.k.

VI. Melléklet

A már rendelkezésre álló adatok és az azokból leszűrhető információk alapján egyvalami bátran kijelenthető: mégpedig az, hogy napjaikban valóban nem beszélhetünk egységes, összefüggő magyarországi hermelinpopulációról. Országrészek között is nagyon nagy eltérés tapasztalható és nem feltétlenül azon régiók, kistérségek esetében, amelyek környezeti állapota merőben eltér egymástól (pl. vizes élőhely-típusokban szegény tájegységek), hanem azok esetében is, amelyeknél jelenlegi ismereteink szerint megfelelőek a környezeti feltételek, értsd alatta: vizes élőhely-típusokban „gazdag” térségek. De még egy-egy kistérségben, régióban is nagyon nagy eltéréseket tapasztalhatunk, amelyeknek az okaira egyelőre csak elméleteket fogalmazhatunk meg. Ennek ellenére a rendelkezéseimre álló adatok és információk alapján mégis kijelentem, hogy **a molnárgörény mellett a legkevésbé elterjedt és ismert kistelepülésnek mondhatjuk a hermelint.**

De vajon mi okozhatja, hogy a hermelin nem terjedt és terjed el, mint pl. az eurázsiai menyét, a nyest vagy a közönséges görény, sőt, ezekhez képest valóban kicsinek mondható a feltételezett hazai állománya? Valószínűleg ezek az alábbi okok lehetnek – a teljesség igénye nélkül:

- Véltetően az emberi tevékenységből származó hatásokat nehezebben viseli, mint a többi menyétféle. De vajon melyek lehetnek ezek a kedvezőtlen antropogén hatások:
- **Kisvízfolyások, csatornák rendszeres karbantartó munkái, mint pl. a növényzet gyérítése és/vagy irtása, a pocoklyukak betömése stb.** (A csatornák elsősorban műszaki létesítmények, így a vegetáció gyérítését/irtását több-kevesebb időközönként megismételik. Ellenben kívánatos lenne, ha a jövőben az ilyen munkálatoknál létjogosultságot kapnának ökológiai és természetvédelmi elvárások is.)
- **A mezőgazdasági, lakossági és ipari szennyvizek nem megfelelő tisztítás utáni élővizekbe történő beleengedése, magyarán a vízszennyezés.**
- **Kisvízfolyások természetes partvonulatának megszüntetése és medrük betonteknőbe terelése.**
- **Csatornák és csatornahálózatok felszámolása és/vagy beszántása.**
- **Halas- és horgásztavaknál a növényzet gyérítése, irtása.**
- **A rágcáslok ellen mérgezéses védekezés egyre gyakoribbá válása.**
- **Erdőritkítás és erdőirtás.**
- **Élőhelyek átalakulása, megszűnése, pl. autópályák, bevásárlóközpontok, lakótelepek építése miatt, stb.**
- Kisvízfolyásoknál, csatornáknál fontos szempont azok kiszámíthatatlan vízszintingadozása is, ezért ezeken az élőhelyeken akarva-akaratlan „lakcímválásra is kényszerülhet”, pl. nagyobb esők multával, áradások miatt.
- Az aszály is rendkívüli kihívás a hermelin számára, tekintve, hogy életmódjából adódóan véltetően vagy kitartóan ragaszkodik a vízközelséghez.
- Véltetően a tartós belvizek is kedvezőtlen kihatással járhatnak.
- Szintúgy sok válaszra váró kérdést tartogat még számunkra a téli időszak, annak

kemény fagyos és főleg vastag hótakaróval jellemezhető több hetes periódusa.

A hermelin, amint a vidra vizes élőhely-típusaink csúcsragadozója, és akárcsak nagyobb termetű rokona, nagyon – de lehet, hogy még inkább – érzékeny a környezeti változásokra. A vidra fokozott védelmét elsősorban e sebezhetősége miatt látják szakemberek, szakértői közösségek fenntartandónak. Éppen ezért a hermelint is fokozottabb odafigyelés, törődés „illeti meg”, már csak azért is, mert e két faj előfordulása – amint az a szakmai honlapomon elérhető tanulmányokból is kiolvasható – nagyon nagy mértékben fedi egymást.

A szerző rövid életrajza

1963-ban születtem Budapesten.

Szakmai végzettségem: vadgazdálkodási szaktechnikus, az ez irányú szakiskolát a csongrádi Bársony István szakközépiskolában végeztem.

1986 és 2009 között a Fővárosi Állat- és Növénykertben dolgoztam állatápolóként. Itt kezdeményezője voltam a vidra zárttéri szaporításának, amit 1993 és 1999 között sikeresen megvalósítottunk. Szintén az én kezdeményezésemre alakult meg előbb 1998-ban a somogy-megyei Lábod-Petesalmi Vidrapark, majd 2004-ben a szegedi Vidramenhely. A vidravédelem területén végzett tevékenységemért több díjat és kitüntetést kaptam:

1998-ban Pro Natura emléklakettet;

2000-ben Ford Díjat;

2001-ben a Sasakawa Alapítvány Közép-kelet európai természetvédelmi Díjat.

1999 és 2002 között az amerikai Ashoka Alapítvány jóvoltából ösztöndíjban részesültem, mialatt a magyarországi vidravédelem szervezeti alapjait sikerült egységes egészé alakítanom. Ez idő alatt szerveztem meg és irányítottam a 2000. január végi ciánbalesetet követően a megmérgeződött folyóinknál (a Szamosnál és a Tiszánál) végzett vidravédelmi munkákat.

Számos szakmai fórumot szerveztem országszerte, valamint tanulmányokat, ismeretterjesztő-füzeteket és könyveket is publikáltam.

2001-ben a rangos Nimród Irodalmi Díjat is nekem ítelték.

2007-ben a munkámról, valamint a magyarországi vidravédelemről német-francia koprodukcióban egy közel ötvenperces dokumentumfilmet készítettek "Vidrasors" címmel. A film, amit már több országban is bemutattak, számos hazai és nemzetközi fesztiváldíjat nyert.